

TURBULENT HØST I LATIN-AMERIKA

#1

LATIN
AMERIKA

Årgang 25 – mai 2020
Latin-Amerikagruppene i Norge

LATIN AMERIKA

#1 – mai 2020
Årgang 25
Løssalgspris: 70,-

Utgiver:
Latin-Amerikagruppene i Norge
Kolstadgata 1
0652 Oslo

[latin-amerikagruppene.no/
publikasjoner/tidsskrift](http://latin-amerikagruppene.no/publikasjoner/tidsskrift)

Redaksjonsmedlemmer:
Lilli M. S. W. Blomberg
Inga Haugdahl Solberg
Diego Marin Rios
Olav W. Torgersen (redaktør)

Skribenter:
Esben Leifsen
Ragnhild Holtan
Kirsten Mellin-Olsen
Åsa Paaske Gulbrandsen
Nicole Becerra Vivanco
Marianne Gulli
Equipo Jurídico Pueblos
Gearóid Ó Loingsigh
Brigada Digna Rabia
Lars Christian Moen
Kristina Vatland
Diana Itzú

Bidragstere:
Vilma Taubo
Elise Øksnes Fjordbakk
Matilde Solberg Clemetsen
Frøya Torvik
Nina Schjander Luhr
Viljar Eidsvik
Maria Refsland

Og en takk til alle som bidro med bilder!

INNHold

Leder	3
Chile har våknet: Hvordan en metrobillett startet et masseopprør	4
Bolivia: et latinamerikansk demokrati i USA-stil	8
Folkeopprør og en nyliberal økonomisk dreining i Ecuador	12
Colombia: Vi streiker for å gå fremover	16
21.mars: Fengselsmassakre i Bogotá	17
Synliggjøring gir muligheter	
- slik Conavigua gjør det!	20
Reisebrev fra Guatemala; der kampen fortsetter	22
Bildeserie: Kvinnekampen - global og mangfoldig	24
Illustrasjoner: Opprør og feminicidio	30
Til vi alle måtte være frie	32
Megaprojekter og militarisering i Amlos tid: En skisse av Mexicos dødbringende krigsskueplass	34
Frihandel uten fotfeste	38
Gatekunst - et viktig politisk uttrykk i Guatemala	40
Buenos Aires med sine mange uttrykk	42
Peronisme lever i beste velgående	44
Visste du at...	46

Forsidefoto:

Folkelig opprør i Santiagos gater
Foto: Elias Arias (hentet fra Unsplash)
Foto side 3: Pato Chavez (Flickr)

Vil du skrive for oss?

Har du en ide til en artikkel, bildeserie eller et tema vi bør ta opp? Vi tar gjerne imot reportasjer, kulturanbefalinger, kommentarer, debattinnlegg og andre ting med Latin-Amerikatemata.

LEDER: EN TURBULENT HØST I LATIN-AMERIKA

TEKST: REDAKSJONEN

På slutten av fjoråret var vi vitne til store mobiliseringer i mange forskjellige land i verden. Det var særlig i Latin-Amerika hvor disse mobiliseringene satte dype politiske og sosiale spor. I Chile, Ecuador, Bolivia, og Colombia så vi et hav av mennesker som tok til gatene for å kreve endringer. Responsen fra myndighetene var en grusom demonstrasjon av politivold og brudd på de mest elementære menneskerettighetene. Med unntak av Bolivia hadde disse mobiliseringene utgangspunkt i en økonomisk fiasko og forferdelige sosiale konsekvenser grunnet den nyliberale modellen.

Latin-Amerika er en av regionene med størst ulikheter i verden, preget av mye kriminalitet, ulovlige økonomier, religiøs fanatisme og en tikkende miljøbombe. De nyliberale løftene om rikdom og frihet ble ikke oppfylt. Det vi ser i Latin-Amerika i dag er en økning av økonomiske, politiske, sosiale og kulturelle ulikheter, krenkelser av arbeidsrettigheter for de fleste, særlig for unge generasjoner som bekymrer seg over fremtiden sin, og en økende konsentrasjon av rikdom hos

stadig færre selskaper og mektige individer. Alt dette skjer 20 år etter at alternative prosjekter av forskjellige slag kom til makten. Det store håpet som disse venstreorienterte regjeringene skapte ble raskt snudd om til skuffelser og nye imperialistiske trusler mot regionens fred.

Det er disse folkelige opprørene som har blitt Latin-Amerikas nye håp. Ungdom engasjerer seg og tar til gatene, samfunn blir politisert og de nye teknologiene brukes til å kjempe mot de etablerte massemediene. Nye former for mobilisering og organisering dukker opp hvor gamle og nye aktivister møtes hver dag for å finne en utvei fra virkeligheten som hele regionen står ovenfor.

Det er i disse demonstrasjonene vi kan se fremtidens håp. Denne utgaven er et forsøk på å forstå denne turbulente høsten i Latin-Amerika og tilby et innsyn i noen av de folkelige bevegelsene som står fremst på barrikadene.

God lesing!

CHILE HAR VÅKNET: HVORDAN EN METROBILLETT STARTET ET MASSEOPPRØR

En demonstrant holder et skilt der det står «Chile har våknet». Dette har blitt et av de store slagordene til massedemonstrasjonene.
Foto: Carlos Figueroa.

Chile har lenge blitt sett på som et av de mest stabile landene i Latin-Amerika. Så brøt det ut masseopprør høsten 2019, med utallige sammenstøt mellom politiet og sivile. Hvordan var det mulig for et av de mest stabile landene i Latin-Amerika å ha noen av de voldeligste demonstrasjonene i regionen?

Tekst: Nicole Becerra Vivanco, LAG-medlem og samfunnsviter

Det var 30 pesos, noe som tilsvarer 0,40 norske kroner, som skulle gi startskuddet til massedemonstrasjonene. 6.oktober 2019 ble det annonsert en økning i metropriene på 30 pesos. Etter økende misnøye mot prisøkningen, samlet videregående elever seg 18. oktober og brente ned 41 metrostasjoner i protest. Samme natt erklærte president Sebastian Piñera unntakstilstand og satte inn militære styrker i gatene, noe som ikke hadde blitt sett på 30 år. Senere skulle flere og flere slutte seg til demonstrasjonene og samle seg

rundt krav om endringer i helse-, utdannings- og pensjonssystemet, i støtte markeringer som har vart i månedssvis.

Mellom 1973 og 1990 var Chile et brutalt og undertrykkende militærdiktatur under generalen Augusto Pinochet. Hans kupp ble støttet av CIA og privatiserte helse-, utdannings- og pensjonssystemet og introduserte nyliberalistisk politikk. Landet fikk en enorm økonomisk vekst, men det var kun et fåtall som fikk dra nytte av denne veksten. Ulikhetene i

Chile fortsatte å øke og folkelig mobilisering ledet til slutt opp mot en folkeavstemning der Pinochet måtte tre av som statsleder i 1990. Landet fikk ny regjering, men ingen av de nyliberale strukturendringene innført under diktaturet ble byttet ut. De offentlige systemene preges av lange køer til livsviktig hjelp, gigantisk gjeld for de som kommer seg gjennom studiene, og pensjonister som må fortsette å jobbe for å kunne få råd til å leve. Det er kun eliten i Chile som har full tilgang til et godt helse- og utdanningstilbud.

Massedemonstrasjonene som rystet landet

Episenteret til demonstrasjonene har vært i hovedstaden Santiago, men opprøret spredde seg fort til Chiles andre større byer som Viña del Mar, Valparaíso og Antofagasta. Hundretusener av mennesker har vist sin støtte til kravene om sosial endring ved å strømme til gatene med gryter

for å lage lyd, en tradisjon kjent som *cacerolazos*, noe som har vært brukt i chilenske protester siden under diktaturet. Samtidig har det vært vanskelig for mange å støtte demonstrasjonene da de har vært svært preget av voldelige sammenstøt mellom politiet og demonstranter. Plyndring og vandalisme fra noen av demonstrantenes side gjorde at man-

«Hundretusener av mennesker har vist sin støtte til kravene om sosial endring ved å strømme til gatene med gryter for å lage lyd, en tradisjon kjent som *cacerolazos*»

ge butikker måtte stenge og den kollektive trafikken ble lammet i lange perioder. Politiets bruk av vannkanoner og tåregass mot demonstrantene har samtidig vært et daglig syn i episenteret av demonstrasjonene og har blitt svært kritisert.

20. oktober uttalte president Piñera i en pressemelding at landet var i krig mot en mektig fiende som kun var ute etter å gjøre mest mulig skade og var en trussel mot demokratiet. Retorikken sendte frynsninger nedover ryggen på mange chilene- re da tidligere diktator Pinochet brukte mye

Demonstrant bruker en stekepanne til å lage lyd under en demonstrasjon. Denne tradisjonen er også kjent som *cacerolazo*.
Foto: Diego Correa.

Politiet og de militære styrkene har slått hardt ned på demonstrantene. Foto: Juan Manuel Núñez Méndez på Unsplash

av den samme retorikken for å rettferdiggjøre sitt brutale regime. Denne retorikken, sammen med militære styrker i gatene, portforbud og voldelige sammenstøt, framstår som gufs fra diktaturets tid, som fortsatt står friskt i minnet hos mange chilenerne. To dager senere beklaget Piñera for sine ord og annonserte en pensjonsøkning. Det var ikke nok for demonstrantene: mer enn en million mennesker demonstrerte kun dager etter med krav om hans avgang og om slutt på bruken av militære styrker. Presidenten så seg nødt til å avslutte portforbudet og unntakstilstanden, og forsøkte i tiden etter å roe ned folkemassene med regjeringsbytter og annonsering av flere tiltak rettet mot minstelønninger og pensjon, men det satte ikke en stopper for demonstrasjonene.

Autoritetene anklages for menneskerettighetsbrudd

Innen utgangen av november i fjor hadde minst 200 personer fått øyeskader, og en stor andel av dem blitt blinde. De militære styrkene og politiet ble anklaget for å ha forårsaket øyeskader med vilje ved å skyte gummikuler mot demonstranter i øyehøyde i stedet for i benhøyde, som retningslinjene egentlig sier. Flere menneskerettighetsorgani-

sasjoner, deriblant Amnesty International og Human Rights Watch, sendte observatører til Chile. De anklaget autoritetene for menneskerettighetsbrudd og sikkerhetsstyrkene for å ha til hensikt å gjøre mest mulig skade, blant annet ved å bruke tortur og seksuell vold for å forhindre flere protester. Selv om Piñera lovt å undersøke de alvorlige anklagene, har man ikke sett noen særlige endringer i maktbruken overfor demonstrantene.

Selv om massedemonstrasjonene i Chile så ut til å komme plutselig, er det mye som tyder på at dette var noe som hadde ligget i kortene lenge. Den økonomiske veksten landet opplevde under militærdiktaturet var noe som for det meste kun kom overklassen til gode. Rundt 2000-tallet så man imidlertid en velstandsøkning i hele Latin-Amerika, noe som gjorde at middelklassen i både Chile og i resten av regionen vokste seg stor. Etter hvert som den økonomiske veksten begynte å stagnere, var det spesielt middelklassen det gikk utover, da levekostnadene begynte å øke uten at lønnene fulgte etter. Det gjorde at det ble stadig mer forskjell mellom middelklassen og eliten. Samtidig beholdt man de samme maktstrukturene innført under diktaturet, inkludert

«Innen utgangen av november i fjor hadde minst 200 personer fått øyeskader, og en stor andel av dem blitt blinde. De militære styrkene og politiet ble anklaget for å ha forårsaket øyeskader med vilje ved å skyte gummikuler mot demonstranter i øyehøyde i stedet for i benhøyde, som retningslinjene egentlig sier.»

grunnloven, som har blitt kritisert for å være illegitim og lite demokratisk.

Folkeavstemning om ny grunnlov

Etter at tiltakene Piñera introduserte ble kritisert for å ikke være gode nok, annonserte presidenten at det skal holdes en folkeavstemning for å bestemme hvorvidt det skal utarbeides en ny grunnlov. Meningsmålinger forteller stadig vekk om flertall for en ny grunnlov, og den planlagte folkeavstemningen ser ut til å ha roet folkemassene ned noe. Allikevel er det fortsatt en del frustrasjon knyttet til den langtekkelige prosessen. Det skal i folkeavstemningen dessuten stemmes over hvordan utvalget som potensielt skal utarbeide en ny grunnlov skal sammenstilles. Alternativene er at det skal stemmes inn et utvalg som består av 50% folkevalgte og 50% av den allerede valgte kongressen eller 100% folkevalgte. Meningsmålinger viser et flertall for det andre alternativet.

Folkeavstemningen skulle vært holdt 26. april, men på grunn av koronaviruset som herjer rundt om i verden, er den utsatt til tidligst oktober. Alle protester er også satt på vent for å forhindre smitte. Plaza Italia, en sentral park

i Santiago har frem til koronakrisen blitt brukt daglig til markeringer og vært full av kunst og plakater. Piñera ble i april kritisert for å ha tatt bilder midt på folketomme Plaza Italia som for anledningen også hadde blitt ryddet for alle tegn til motstand. For Piñera og regjeringen har krisen på mange måter kommet som den store redningen mot misnøye over systemene innført under diktaturet, da all fysisk mobilerings er satt på vent. Samtidig ser man at folk ikke helt slutter å protestere, men forsøker å finne nye måter å gjøre det på. Sosiale medier brukes stadig mer, og *cacerolazos* høres fra balkongene i stedet for i gatene. Håpet er ikke mistet, og det gjenstår å se om gatene igjen fylles av demonstranter når koronakrisen er over, og om massedemonstrasjonene har ført med noen varige endringer.

BOLIVIA: ET LATINAMERIKANSK DEMOKRATI I USA-STIL

Lokalvalget ble ikke gjennomført, kupp-presidenten er nå presidentkandidat, militariseringen av landet øker og Organisasjonen av amerikanske staters' (OAS) anklage om valgfusk som førte til avsettelse av Evo Morales holder ikke mål. Bolivia har gått fra å være en økonomisk suksess til et kynisk karikaturdemokrati.

Tekst: Diego Marin Rios. Historiker og colombianer i eksil i Norge siden 2008.

Det var et kupp

Bolivias BNP per innbygger har økt mer enn 50% de siste 13 årene, den største veksten i Sør-Amerika. Fattigdom ble redusert fra 60% i 2006 til 35% i 2019, ekstrem fattigdom ble mer enn halvert og gjennom nasjonalisering av naturressurser, olje- og gassindustri ble statens inntekter syv-doblet til 4.95 milliarder dollar uten at korrupsjon kunne brukes som argument mot Morales' regjering. Under de sosialistiske regjeringene (2006-2019) til partiet Movimiento al Socialismo (MAS), ble Bolivia Latin-Amerikas beste eksempel på demokratisk økonomisk vekst. Et eksempel som Trumps USA ikke var særlig begeistret for og som måtte stoppes.

I tillegg til sine enorme gassreserver har Bolivia et av verdens største litiumreserver. Den mest beskjedne beregningen (*US Geological Survey 2016*) mener at det dreier seg om 9 millioner tonn litium, like mye som Argentina (begge land topper listen av litiumreserver i verden). Andre studier påstår at Bolivias fjell inneholder 70% av hele verdens litium. Om det handler om 9 millioner eller 140 millioner tonn er et av de viktigste spørsmålene for menneskehetens fremtid. Litium har blitt et strategisk grunnstoff, det er et uerstattelig element i produksjonen av batterier til elbiler og nesten alle de nye elektroniske apparatene. Evo Morales valgte å gjøre utvinning av litium til et gigantisk statlig prosjekt som skulle

sikre bolivianernes velferd. Dessverre hadde USA og noen internasjonale private selskaper andre planer.

Evo Morales' ønske om å sitte som president i en periode til fikk sterk kritikk fra mange sider. Han tapte folkeavstemningen som skulle endre grunnloven og gi ham tillatelse til å stille til gjenvalg som presidentkandidat, men basert på juridiske argumenter fikk Morales' lov til å stille som kandidat gjennom en dom fra landets Høyesterett. Selv om man kan kritisere legitimiteten bak Morales' kandidatur, handlet han innenfor de lovlige og institusjonelle rammene. Opposisjonen deltok i valgkampen med flere kandidater, og før valgdagen var det ingen voldsepisoder eller tegn på alvorlige lov- eller grunnlovsbrudd.

Argumentet som ble bygget og brukt for å destabilisere landet og kaste president Morales fra makten handlet om «tydelig» valgfusk. OAS kom raskt på banen og bekreftet i løpet av få dager at det var valgfusk. Med dette ga den panamerikanske institusjonen legitimitet til kuppet. De mest konservative kreftene ble sluppet løs, militæret tok kontroll og Morales måtte forlate Bolivia og dra i eksil. Bibelen erstattet grunnloven og Jeanine Añez ble innsatt som kupp-president av en håndfull opposisjonspolitikere på et ulovlig og absurd møte. Añez eneste mål var å legge til rette for nytt presidentvalg, uten å selv stille som

kandidat, og sikre en riktig gjennomføring av lokal- og regionalvalget i mars 2020. Den såkalte overgangen.

Det fredelige og stabile Bolivia forandret seg fullstendig i løpet av få dager. Takket være kupp-president Añez fikk politiet og militæret lov til å drepe uten juridiske konsekvenser. 19 mennesker ble drept i demonstrasjoner i Sacaba og Senkata og flere titalls ble skadet. Mange ble fengslet uten lovlig grunnlag og mange andre måtte dra i eksil.

Den interamerikanske kommisjonen for menneskerettigheter har erklært hendelsene i Sacaba og Senkata som massakrer og har startet sin egen etterforskning, mens OAS fortsatt forsvarer kupp-regjeringen. En forskningsrapport laget av Jake Johnston og David Rosnick (CEPR-MIT), publisert i *The Washington Post*, konkluderte at OAS' rapport som bekrefter Morales' valgfusk er lite troverdig. Blant annet skriver Johnston og Rosnick at «En multilateral organisasjon, som bidrar til å løse en valgkonflikt, må være ærlig, upartisk og troverdig. Denne studien viser at OAS ikke var det i valgkampkrisen i Bolivia i 2019. Den

uetiske oppførselen til OAS i Bolivia har hatt dype, grusomme konsekvenser». OAS nektet en offisiell presentasjon av CEPR-MITs rapport på sitt møte i desember i fjor.

Et land i overgang, igjen

Gonzalo Sánchez de Lozada ble valgt som Bolivias president for andre gang i 2002. Etter store folkelige demonstrasjoner hvor mer enn 50 mennesker ble drept på gata trakk Sánchez seg som president. Visepresident Carlos Mesa ble innsatt. Situasjonen ble ikke bedre og Carlos Mesa trakk seg som president to år etter, i 2005. Verken presidenten i Senatet eller presidenten i Underhuset i Bolivias kongress ønsket å stille til den ledige posten. Eduardo Rodríguez Veltzé, president for landets Høyesterett, var neste og siste mann på listen ifølge grunnloven. Rodríguez Veltzé ble dermed innsatt som Bolivias president i juni 2005.

Mellom juni og desember 2005 var Bolivia i en overgangsfase. Rodríguez Veltzé ble utpekt som overgangspresident under lovlige omstendigheter og under grunnlovens mandat. Hans eneste oppgave var å legge til rette for nytt presidentvalg og det tok ham kun seks måneder å

Demonstranter i Bolivia krever respekt for urfolkssymboler og de demokratiske institusjonene etter kuppet.

få det til. For å sikre et rettferdige og legitimt valg kunne ikke Rodríguez Veltzé stille som kandidat. Han involverte seg ikke i andre strukturelle politiske saker, det var ikke hans mandat. I desember 2005 ble Evo Morales valgt som Bolivias president, med den høyeste oppslutningen i landets historie. Det var en vellykket overgang. Etter en stor krise ble landet mer demokratisk, hvor resultatet er den viktigste sosiale og økonomiske veksten i Bolivias moderne historie.

Jeanine Añez ble innsatt som president i november 2019 og fikk akkurat samme oppgave som Eduardo Rodríguez Veltzé fikk i 2005. Men Añez er kupp-president, ikke overgangspresident. Etter å ha lovet å innkalle til presidentvalg så fort som mulig og ikke stille som kandidat, annonserte hun sitt kandidatur 24. januar 2020. På forhånd hadde hun gitt hæren frie tøyler for bruk av vold uten juridisk kontroll og åpnet landet for tilbakevending av de mest ultraradikale figurene i Bolivias konservative politikk, politikere som støtter Santa Cruz' separatisme som Marinkovic og Reyes Villa. Politikken i Bolivia har blitt militarisert og høyreekstremismen blusser opp.

Añez kandidatur forårsaket en krise på høyresida som hadde samlet seg under kuppet. Den 27. januar, tre dager etter å ha offentligjort sitt kandidatur, krevde hun alle ministres oppsigelse. To dager etter fikk 17 av dem fortsette i sine stillinger og tre nye ministre kom inn på kupp-laget. Etter å ha annonsert sitt kandidatur byttet Añez ut ledelsen til de militære styrkene for andre gang siden november 2019. Hun rydder opp, kaster alle som ikke støtter hennes kandidatur ut av regjeringen og betaler for støtte med regjeringposter eller offentlige stillinger.

Mange av høyresidas ledere som støttet Añez under kuppet føler seg forrådt, særlig Carlos Mesa, som var Evos motstander i valget i november og som hadde store forventninger til det nye valget. Kupp-presidenten forsvarer sitt kandidatur ved å si at til tross for en stor innsats, så var det ikke mulig å samle hele høyresida under en felles kandidat. Og siden hun klarte å samle en allianse av fire politiske partier, som er høyresidas største valgallianse, er det hun som har de beste mulighetene for å vinne valget.

Carlos Mesa er den store taperen etter Añez trekk, mens Fernando Camacho, den proto-fascistiske lederen fra Santa Cruz, er den mest aggressive i sin kritikk mot Añez. Camacho samlet alle høyresidas kandidater på et møte i Santa Cruz i et forsøk på å bli enige om et felles kandidatur, men fikk det ikke til.

Nå er høyresida, altså alle som støtter kuppet, delt i syv forskjellige kandidatur. Denne splittelsen kan favorisere Luis Arce og David Choquehuanca (henholdsvis MAS' president- og visepresidentkandidat). Det store spørsmålet er om gruppen av kuppmakere, med syv presidentkandidater og støtte fra de militære styrkene, er villige til å la demokratiet gå sin gang og respektere folkets avgjørelse. Det som står på spill er muligheten for å administrere Bolivias gullåre, verdens største litiumreserver.

MAS: fortsatt Bolivias største politiske parti

Selv om kuppmakerne ikke klarte å samle seg under ett felles kandidatur, anerkjenner de at MAS-partiet har mest støtte i befolkningen med minst 30% av velgerne bak seg. De mest optimistiske målingene gir Añez rundt 20% oppslutning. Dette betyr at MAS fortsatt er Bolivias største parti, som også har den største gruppen i parlamentet.

«Den reelle makten bak MAS og Evo Morales' regjeringer ligger hos *Pacto de Unidad*, en samling av de fem største sivilsamfunnsorganisasjonene i Bolivia(...)

Selv om Añez innsettelse som president var ulovlig og i strid med grunnloven valgte MAS å godkjenne dette for å bevare en viss stabilitet i landet. Da Evo Morales ble nektet å stille som presidentkandidat i janu-

ar, respekterte MAS beslutningen som ble tatt av den nye valgdomstolen utpekt av kupp-presidenten. Morales ble også nektet å stille som førstekandidat i parlamentsvalget og MAS respekterte igjen avgjørelsen til valgdomstolen. Likevel er det MAS og Evo Morales som anklages for terrorisme og har blitt erklært som trusler mot demokratiet.

MAS' hovedutfordring er å samle sine egne krefter under Luis Arce og David Choquehuanca's kandidatur. Den reelle makten bak MAS og Evo Morales' regjeringer ligger hos *Pacto de Unidad*, en samling av de fem største sivilsamfunnsorganisasjonene i Bolivia: CSUTCB, CNMCIOB-BS, CSCIB, CIDOB og CONAMAQ. Offisielt støtter alle de fem organisasjonene Arce og Choquehuanca's kandidatur. Dette kandidaturet ble bestemt på et møte

Fernando «Macho» Camacho, Carlos Mesa og Jeanine Añez, de tre fremste representantene for kuppmakerne, og presidentkandidater.

med MAS sin ledelse i Buenos Aires, byen hvor Evo Morales bor i eksil. Noen sektorer innenfor disse organisasjonene stiller fortsatt spørsmål om hvor demokratisk dette var, men de åtte presidentkandidatene er allerede registrert. Syv av dem støtter kuppet, og det store spørsmålet er om MAS vil klare å holde Bolivias sosiale bevegelse samlet.

Bolivia er ikke i en demokratisk overgangsfase. Bolivia styres nå av en sivil-militær-allianse som opprinnelig besto av alle høyreorienterte politiske partier i opposisjon mot MAS. Denne sivil-militære-alliansen er nå svekket og splittet etter at kupp-president Jeanine Añez valgte å stille som kandidat. MAS representerer fremdeles de mest aktive folkelige kreftene i landet, og Luis Arce og David Choquehuanca er favorittkandidatene.

Carlos Mesa (Evo Morales' motstander i novembervalget) og Fernando Camacho (den mest radikale av alle kuppmakerne) har uttalt at det ikke finnes demokratiske garantier for en rettferdig valgkamp i Bolivia. Alle de andre kandidatene fra høyresida er enige. Veldig lite tyder på at denne kupp-gjengen vil respektere valgresultatene dersom MAS vinner presidentvalget, uansett hvor splittet de er fra før. Det gjenstår å se om det internasjonale samfunnet, med OAS i spissen, vil støtte enda et nytt kupp.

«Bolivia er ikke i en demokratisk overgangsfase. Bolivia styres nå av en sivil-militær-allianse som opprinnelig besto av alle høyreorienterte politiske partier i opposisjon mot MAS.»

FOLKEOPPRØR OG EN NYLIBERAL ØKONOMISK DREINING I ECUADOR

I likhet med andre opprør i Latin-Amerika høsten 2019, startet protestene i Ecuador som en mobilisering mot økte priser innenfor transportsektoren. Og i likhet med andre konflikter i regionen omhandlet den brede folkelige mobiliseringen noe mer omgripende; en innstrammingspakke knyttet til et milliardlån fra Det Internasjonale Pengefondet.

Tekst: Esben Leifsen er sosialantropolog og førsteamanuensis ved Noragric - avdeling for internasjonale miljø- og utviklingsstudier, NMBU – Ås.*

Opprøret er en reaksjon mot en høyredreining som skjer uten et egentlig regimeskifte. Det underliggende stridstema er hvordan avhengigheten til internasjonale kreditorer skal påvirke samfunnsliv i økonomisk forstand. I et land der sivilsamfunnet har vært en avgjørende kraft mot økonomisk nyliberalisering, kommer ikke opprøret overraskende. Den intensiverte bruken av et statlig volds- og overvåkningsapparat mot den protesterende befolkningen vekker derimot oppsikt, som ett av flere eksempler på brutalisering av den politiske virkeligheten i dagens Latin-Amerika.

Hva sto på spill i oktober-opprøret?

Det landsomfattende og voldsomme opprøret høsten 2019 ble utløst av en enkeltsak; en dramatisk økning i drivstoffprisene som følge av fjerningen av subsidier på diesel og bensin. Men i likhet med opprøret i Chile virket prisøkning innenfor transportnæringen som en bagatell i forhold til de dimensjoner opprøret fikk. Den brede folkelige mobiliseringen i Ecuador kan vi ikke forstå uten den bakenforliggende årsaken – en rekke økonomiske reformtiltak satt som betingelse for innfrielsen av et lån fra Det Internasjonale Pengefondet – IMF. Som del av sin utlånspolitikk krever IMF at land som får lån foretar omstillinger av den nasjonale økonomiske politikken i tråd med deres anbefalinger. Sammen med lånet på 4.2 milliarder USD kom en plan for omstillinger som i generelle ordelag dreier seg om nedbygging av staten, handelsliberalisering, deregulering av arbeidslivet og tilrettelegging for private selskaper.¹ Mer konkret omfatter

disse tiltakene oppsigelser av titusentalls statsansatte, gjeninnføring av midlertidige arbeidskontrakter, fjerning av arbeids- og velferdsrettigheter, reduksjon av skatt på kapitalflukt og tilgivelse av ubetalt skatt fra private nasjonale og utenlandske selskaper.²

Fra ny-ekstraktiv til nyliberal politikk

Reformtiltak knyttet til IMF-lånet ble introdusert i Lenin Morenos andre regjeringssår. På tross av å være Rafael Correas utpekte etterfølger og også visepresident i hans regjeringer fra 2007 - 2013, står Moreno for en kursendring. Denne fjerner seg fra Correas

ny-ekstraktive økonomiske politikk. *Ny-ekstraktivisme*, slik den har kommet til uttrykk i flere latinamerikanske land i tiårene rundt tusenårsskiftet, bygger på økonomiske vekst-scenarier. Den gjør seg også avhengig av internasjonale markeder og tilgang

til det globale finanssystemet. Den skiller seg derimot fra en nyliberal modell gjennom å prioritere økonomisk omfordeling, progressive avgifts- og skattelegging, og gjennom å bygge opp offentlige tjenester, tilbud og institusjoner. Der Rafael Correa sto for en slik økonomisk politikk, går Moreno i en nyliberal retning.

Interessant nok er avhengigheten av storskala naturressurs utnyttelse – *ekstraktivisme* – en av dimensjonene som ikke er vesentlig endret med Moreno. Ecuadors økonomi fortsetter i all hovedsak å basere seg på oljeinntekter. Under Moreno har vi imidlertid sett en endring i de tiltak som er igangsatt for å redusere Kinas

«Den brede folkelige mobiliseringen i Ecuador kan vi ikke forstå uten den bakenforliggende årsaken – en rekke økonomiske reformtiltak satt som betingelse for innfrielsen av et lån fra IMF.»

innflytelse i energi- og naturressurssektoren. Kina ble i løpet av Correas regjeringstid en av landets viktigste internasjonale kreditorer. Kina betinger sine lån i tilgang til olje og mineraler i Ecuador. De blander seg derimot ikke inn i landets økonomiske politikk og prioriteringer, og de har akseptert å betale høye avgifter til staten fra sin olje- og gruvedrift i landet. Kritikere hevder at Kinas lånepolitikk skaper en uheldig avhengighet og dermed også sårbarhet i den nasjonale økonomien. Den sittende regjeringen har i sin søken etter et alternativ ironisk nok henvendt seg og satt seg i ny gjeld til en finansinstitusjon som betinger lån mot reformer i den økonomiske politikken.

Økonomisk strukturtilpasning preget utvikling og samfunnsliv i Ecuador på 1990-tallet og i første halvdel av 2000. En tilbakevending til denne politikken kommer nå også sammen med en betydelig tilrettelegging for internasjonale selskaper som ønsker å utvinne naturressurser i stor skala – gjennom omfattende konsesjonsgiving og en betydelig nedjustering av skatte- og avgiftsnivået. En viktig konsekvens av slik nedjustering er reduserte inntekter i statskassen. Det at Kina som kreditor betinger lån på en annen måte enn IMF

er et underliggende tema i opprøret. Hva som står på spill for folk flest er den prisen de skal betale for landets avhengighet av internasjonale kreditorer.

Den kollektive hukommelsen bak opprøret

Selv om den kollektive hukommelsen i mange sammenhenger synes å være overraskende kort i Ecuador, har tilbakevendingen til en nyliberal økonomisk politikk under Moreno skapt reaksjoner i befolkningen som det er rimelig å knytte til tidligere tiders erfaringer. To forhold framstår som særlig viktige: Det ene er de offentlige innstrammingerne på 1990- og tidlig 2000-tallet og som Rafael Correa har beskrevet som 'den lange og triste nyliberale natta' (*la larga y triste noche neoliberal*). Denne perioden var preget av politisk ustabilitet, og økonomiske tiltak som innebar en nedbygging av staten, deregulering av arbeidslivet og privatisering av offentlige nøkkelbedrifter. Det andre dreier seg om den betydelig velstandøkningen som det brede lag av befolkningen nøt godt av under Correa-regjeringens styre mellom 2007 - 2017. Denne perioden blir av pro-Correa krefter betegnet som 'det vunne tiåret' (*la década ganada*).

I forhold til den type standarder som for

Også i Ecuador har folk tatt til gatene som en del av en bred folkelig mobilisering som startet som en protest mot høye drivstoffpriser. Foto: wambra

Opprøret i Ecuadors gater har blitt møtt av mye politivold.
Foto: wambra

eksempel Verdensbanken bruker for å måle fattigdomsnivå og økonomisk ulikhet kom Ecuador godt ut i Correa-perioden. I 2018 rapporterte Verdensbanken at velstandøkningen i den fattigste delen av befolkningen økte dobbelt så raskt som gjennomsnittet, noe som førte til en betydelig reduksjon i økonomisk ulikhet.³ Endringen forklares som resultat av investeringer i offentlig sektor. I tillegg til en omfattende satsning på infrastrukturbygging og fattigdoms-reducerende tiltak, ble offentlig utdanning og helse rustet opp, og særlig når det gjelder tilgang, bemanning og ressurser. Det er viktig å huske at den overraskende høye og vedvarende tilslutningen til Correas politisk prosjekt i stor grad kom fra de delene av befolkningen som er avhengige av offentlige tjenester og institusjoner – ikke fra de øvre sosiale lag som foretrekker og kan betale for private helsetjenester og utdanningstilbud til sine barn.

Stilt overfor reformpakken fra IMF, ble det kollektive minnet aktivert under oktober-opp-

røret. Både erfaringene fra ‘den lange triste nyliberale natta’ og kanskje særlig fra ‘det vunne tiåret’ mobiliserte bredt da offentlige velferdsgoder folk var blitt vant til å ha var under angrep. Oljeprisfallet mot slutten av Correas siste regjeringsperiode synliggjorde sårbarheten til dette velferdsprosjektet gjennom avhengigheten av stabilt høye oljepriser. IMF’s økonomiske reformtiltak erstattet denne sårbarheten med en rask demontering av ti års velferdsstatsbygging.

Folkelig motstand – kontinuitet og

endring

I likhet med protestene i flere latinamerikanske land høsten 2019, slik som Chile, Colombia og Peru, mobiliserte opprøret i Ecuador bredt og dannet spontane allianser. Det begynte som en nasjonalstreik igangsatt av transportfagforbund, og ble etterfulgt av mobilisering blant urfolk fra Andesfjellene og Amazonas-regionen. Fra sine lokalsamfunn gikk de til landets hovedstad, og fikk overveldende støtte fra befolkningen langs veiene. I byene, spesielt i hovedstaden, mobiliserte kvinnekollektiver og bydelsorganisasjoner.

«I oktober-opprøret manglet viktige miljøsaker momentum - slik som tap av biomangfold, avskoging og forurensing.»

«I et kommunike fra den nasjonale urfolksorganisasjonen, CONAIE, advares det sterkt mot den form for rasisme som nå får økt spillerom, og som den sittende regjeringen understøtter gjennom sin ‘konflikthåndtering’.»

Det var ikke uventet at den nasjonale urfolksorganisasjonen, CONAIE, tok lederrollen i de påfølgende forhandlingene med regjeringen. Urfolksorganisasjoner har sammen med miljøaktivister vært viktige sivilsamfunnsaktører i utformingen av alternativer til rådende økonomisk vekstpolitikk. Men der urfolksbevegelsen i sin tilnærming til alternativer til modernisering og økonomisk vekst favner bredere og mobiliserer rundt temaer som kulturelt mangfold, selvråderett, økonomisk solidaritet og naturrettigheter, er miljøbevegelsen mer spesifikt involvert i aksjoner til forsvar for sårbare naturmiljø. I oktober-opprøret manglet viktige miljøsaker momentum - slik som tap av biomangfold, avskoging og forurensing.

Voldsmakten strammer grepet

I lys av de voldsomme konfrontasjonene mellom folk og statsmakt høsten 2019, framstår det som paradoksalt at Lenin Moreno hadde forsoning som en av sine hovedsaker i valgkampen to år tidligere. Et viktig mål for Correa-regimet var å få statlig kontroll over landets sterke sosiale bevegelser gjennom etableringen av et eget sekretariat for folkelig deltakelse og et program for såkalt ‘borger-revolusjon’ (*revolución ciudadana*). Institusjonalisert folkelig deltakelse innskrenket rommet for bruken av protest som demokratisk virkemiddel, og konfliktene rundt denne innskrenkingen ble intensivert mot slutten av Correas regjeringstid.

Moreno kom til makten blant annet på løfter om å dempe konfliktnivået mellom myndigheter og ulike samfunnsaktører. Han avviklet sekretariatet for folkelig deltakelse kort etter at han inntok regjeringspalasset. Over tid viser det seg likevel at dette ikke betyr at maktbruken avtar, snarere har vi sett en intensivering i statlig vold og overvåkning.

Status Ecuadors ombudsmann gjorde opp etter to knappe ukers konfrontasjoner i alle deler av landet i oktober var 8 døde, 1340 skadde, og 1192 arresterte.⁴ Ikke siden militærdiktaturet på 1970-tallet opplevde Ecuadors befolkning statsvold av slike dimensjoner. Dette kommer sammen med en urovekkende økning av hatefulle ytringer som i stor grad retter seg mot folkelige bevegelser, og særlig urfolk.

I et kommunike fra den nasjonale urfolksorganisasjonen, CONAIE, advares det sterkt mot den form for rasisme som nå får økt spillerom, og som den sittende regjeringen understøtter gjennom sin ‘konflikthåndtering’. Hatefulle uttrykk og maktbruk vitner, ifølge CONAIE, om et «tilbakeskuende samfunn som er langt unna å anerkjenne en sunn interkulturell sam-eksistens». Tilbakevendingen til en nyliberal politikk og en tilbaketrekking av staten har tilsynelatende gitt sivilsamfunnssektoren et større spillerom. Likevel er det høyst usikkert hvordan den brutaliseringen vi nå opplever vil betinge og begrense den folkelige politiske mobiliseringen. Bekymringer fra ledelsen i den nasjonale urfolksorganisasjonen, og mange andre med dem, reflekterer en mer generell trend i Latin Amerika, særlig utpreget i land som Bolivia og Brasil – en vilje til maktbruk for å opprettholde politiske agendaer og ‘reformer’ som dreier mot høyre.

*Denne artikkelen er et resultat av en idédugnad mellom María A. Guzmán-Gallegos, Gard Frækaland Vangsnes og forfatteren. Flere av poengene er utviklet i fellesskap, men forfatteren er alene ansvarlig for innholdet.

1 IMF 2019: IMF Country report 19/79.

2 Kieschnick, H. 2019: The social costs of IMF policies in Ecuador. Global Policy Forum. Weisbrot, M. & A. Arauz 2019: "Headwinds to growth": The IMF program in Ecuador. Centre for Economic and Policy Research.

3 World Bank 2018: Ecuador: Systematic country diagnostic. WB Documents.

4 Defensoría del Pueblo Ecuador 2019: Séptimo informe ejecutivo, personas detenidas, paro nacional - estado de excepción Ecuador octubre 2019.

COLOMBIA: VI STREIKER FOR Å GÅ FREMOVER

I november 2019 tok hundretusener til gatene i Colombia i massive protester mot sittende president Duques *paquetazo*. Det er en pakke med nyliberalistiske reformer som inkluderer endringer av arbeidsmiljøloven, opphevelse av minstelønn, pensjons- og skattereformer, og lover som går mot forpliktelsene i fredsavtalen, økt straffefrihet for korrupsjon, og kriminalisering av sosial protest.

Tekst: Marianne Gulli, koordinator for LAGs solidaritetsbrigader i Colombia

Mobiliseringen 21. november kalt *Paro Nacional* (Nasjonalstreiken) var massiv og satte i gang en rekke demonstrasjoner som strekker seg inn i 2020. Det er første gang på lang tid at så mange tar til gatene i Colombia i protest mot landets politiske retning. Bak den massive mobiliseringen står vanlige folk, nabolagskomitéer og flere uorganiserte ved siden av de tradisjonelle fagforeningene og bonde- og urfolksorganisasjonene og studentorganisasjonene. Protestene er mot økende ulikhet, dårligere levevilkår, privatisering og svekking av utdanningstilbudet, økende arbeidsledighet, fattigdom, politivold og militarisering, mot kvinndrap og kjønnsbasert vold og mye mer.

Protestene ble så store at Duque etter hvert måtte ut og anerkjenne behovet for dialog. Dialogen han la til rette for var overfladisk og protestene ble møtt med omfattende politivold. Flere ble skadet, det ble skutt med gumikuler mot øynene for å blinde demonstranter og under en demonstrasjon i november ble den 18-årige studenten Dilan Cruz drept av opprørspolitiet.

Selv om protestene avtok i styrke, fortsatte de inn i 2020 og selv under starten av Covid19-utbruddet fortsatte protestaksjonene. I denne utgaven av LatinAmerika deler vi en tekst skrevet av Equipo Jurídico Pueblos (folkets rettshjelpskontor) om de nasjonale protestaksjon 21.mars. Også frihetsberøvede personer i colombianske fengsel deltok i denne aksjonen, men de ble stilnet av en massakre begått av militæret, politiet og fengselsvesenets sikkerhetsstyrker.

De siste månedene før pandemiens utbrudd holdt landets sosiale og folkelige bevegelser i Colombia allmøter for å planlegge neste runde mobiliseringer. Målet var at streiken skulle bli en massiv nasjonal politisk streik som kunne føre til reelle samfunnsendringer. Covid19-utbruddet har satt en effektiv om enn midlertidig stans for dette. Det gjenstår å se om mobiliseringskraften i den vedvarende sosiale misnøyen og ringvirkningene av fjorårets protester overlever en global pandemi.

Bogotá sentrum 21. November 2020. Den dagen startet de store demonstrasjonene i Colombia. Foto: Ricardo Arce på Unsplash.

21 MARS: FENGSELS-MASSAKRE I BOGOTÁ

Tekst: Equipo Jurídico Pueblos (Colombia) og Gearóid Ó Loingsigh.
Oversatt og tilrettelagt: Marianne Gulli

En tvilsom rømningsplan

Den 21. mars ble 23 personer drept og 83 skadet når colombianske sikkerhetsstyrker stormet Modelo-fengselet i Bogotá. Angrepet skjedde samtidig som de innsatte protesterte mot elendige kår, som gjør dem ekstremt sårbare for et mulig covid-19-utbrudd.

Ifølge direktøren for fengselsvesenet (INPEC) og justisministeren dreide det seg om en aksjon for å hindre en påstått masserømning, som de skal ha oppdaget få dager tidligere. Et lekket lydopptak av en fragmentert telefonsamtale ble brukt som bevis og utallige medier rapporterte at en masseflukt var planlagt til 22.mars. Denne versjonen åpner imidlertid for flere spørsmål enn svar rundt massakren.

For det første, hvis myndighetene var kjent med at en koordinert masseflukt ville finne sted på morgenen 22 mars, hvorfor skjedde politi- og militæroperasjonen på en helt annen dag og tid? For det andre, hvis de var kjent med en fluktplan flere dager i forveien, hvorfor igangsatte man ikke forebyggende tiltak for å hindre flukten og tap av menneskeliv?

For det tredje, lydopptaket som angivelig avslører fluktforsøket sier følgende: «*mine brødre, vi er klare. Alcatraz, Picalaña, Barne, Cómbita, Trancía, Modelo, der er mine brødre. Gud velsigne dem alle. Du vet, tirsdag morgen, syv tretti om morgenen*». Hvorfor skjedde den påståtte rømningsaksjonen da kun i Modelo-fengselet? I flere av de nevnte fengslene deltok ikke folk en gang i protestene. Der ble

Innsatte i La Modelo-fengsel i Bogotá advarer om antall døde etter store protester.
Foto: Josmar Cedeño-Noticias

det ikke registrert noen bevegelse i det hele tatt, verken 21. eller 22. mars.

Det som derimot er kjent er at 21. mars klokka 21:00 var tidspunktet for en nasjonal protestaksjonen - *cacerolazo* – som også ble koordinert i flere fengsler. Informasjonen hadde sirkulert i sosiale medier dager i forveien. På samme tid som protesten startet beleiret sikkerhetsstyrker Picota-fengselet, det ble gjennomført overflyvninger og kastet tåregass i Pedregal-fengselet, og vold ble utøvd mot demonstrasjonene ved kvinnefengselet El Buen Pastor i Bogota. Dette i tillegg til massakren i Modelo-fengselet. Det er tydelig at målet for aksjonene var å stilne de innsatte sine protester.

Legitim voldsbruk fra statens side?

Colombia er tilsluttet det Interamerikanske Menneskerettighetssystemet. Denne mekanismen har vedtatt prinsipper for beskyttelse av frihetsberøvede personer. Disse åpner for at stater iverksetter hensiktsmessige og effektive tiltak, i tråd med internasjonale menneskerettigheter, for å forhindre all slags vold mellom frihetsberøvede personer, og mellom dem og

ansatte. Blant tiltakene har vi:

- Opprettelse av mekanismer for tidlig varsling og for å forhindre kriser, og
- Fremme mekling og fredelig konfliktløsning (Prinsipp XXIII-1).

Samtidig som myndighetene påstår de lyktes med å avverge en masseflukt, viser de ikke til noen tiltak for å forhindre krisen som skal ha vært årsaken til at så mange skulle ha ønsket å flykte. Tvert imot er det en total stillhet overfor gjentatte varsler om fengselssituasjonen fra menneskerettighetsorganisasjoner og frihetsberøvede personer. Myndighetenes stillhet og handlingslammelse gjorde de innsattes deltakelse i protestene den 21. mars veldig forutsigbar.

Det finnes internasjonal rettspraksis som er relevant for denne saken. Brasil har blitt dømt av den Interamerikanske Menneskerettighetskommisjonen (CIDH) for massakren i Carandirú-fengselet (sak 11.291). CIDHs rapport fastslår at staten brøt sin plikt til å garantere for liv og personlig integritet av personer i sin varetekt. Statens maktbruk i Carandirú kostet 111 frihetsberøvede personer livet, og CIDH

Opprørspoliti utenfor La Modelo-fengsel i Bogotá.
Foto: Laredo Informa

omtalte det som at «*Politiets handling (...) ble gjennomført med absolutt forakt for fangenes liv. Den viste en gjengjeldende og straffende holdning som står absolutt i strid med de garantier som politiet skal tilby*».

Det er god grunn til å stille spørsmål ved maktbruken i Modelo-fengselet. Ingenting ble gjort for å møte innsattes krav og misnøye. 21. mars ble heller ingen meklingsmekanismer utprøvd. I denne situasjonen var vold regelen heller enn unntaket. De innsatte i Modelo-fengselet var ubevæpnet. Likevel ble de angrepet med dødelige våpen. Ingen av opptakene viser kamphandlinger eller angrep fra de innsatte sin side, det man ser er indignasjon og angst.

En forutsigbar krise

Justisministeren har i flere omganger nektet for at det er et helseproblem i colombianske fengsler. Grunnlovstolstenen er av motsatt oppfatning og har ved flere anledninger erklært fengsels tilstand som grunnlovsstridig. Kjøkkener og helsestasjoner stenges fordi de er i så dårlig stand at de utgjør en fare for de innsatte. Mangel på drikkevann er et annet vedvarende problem.

Foreløpig er det ikke påvist noe tilfelle av Covid-19 i fengslene¹, men dette kan fort endre seg. Ethvert fengsel uansett hvor godt vedlikeholdt det er, gir god grobunn for sykdomsutbrudd. Ifølge WHO er utbredelsen av tuberkulose (for å nevne en enkelt sykdom) noen ganger opptil 100 ganger høyere i fengsler enn ellers i samfunnet.

De innsatte vet dette av erfaring. Deres krav under protestene 21. mars var grunnleggende smittevernstiltak: desinfeksjonsmidler, ansiktsmasker, hansker og bedre kontroll med vaktene. De er mulige smittebærere på grunn av deres hyppige bevegelse inn og ut av, og gjennom fengselet. De ba også om en avlastning av ekstremt overfylte fengsler.

Nesten 5 % av frihetsberøvede personer i Colombia er over 60 år. En tredjedel av alle innsatte soner dommer på under fem år, og en fjerdedel sitter inne for ikke-voldelige forbrytelser. Det finnes enkle måter å redusere overbefolkning av fengslene på. I Iran løslatte de 54 000 fanger, inkludert noen politiske fanger. Selv i USA, landet med flest innsatte i verden, iverksettes tiltak for å redusere overbefolkningen, med mål om å begrense spredningen av Covid-19.

Blant tiltakene finner vi: stans i bruken av varetektsfengsling ved mindre forbrytelser inkludert narkotikabesittelse, frihet for personer som har kort tid igjen å sone, bruk av alternative sanksjoner, og oppheving av arrestordrer ved manglende betaling av bøter m.m.

Med disse enkle tiltakene kan overbefolkningen reduseres, og fengsler blir mer utholdelige for de innsatte. I Colombias tilfeller er det likevel de strukturelle sosiale årsakene som gjør at folk begår småkriminelle handlinger, eller som fengsler politiske motstandere bør vi ta et oppgjør med. Den colombianske regjeringen på sin side velger undertrykkelse og drap som sin vei.

1 Når denne teksten går i trykken, er det bekreftet COVID 19-tilfeller i tre fengsler.

SYNLIGGJØRING GIR MULIGHETER – SLIK CONAVIGUA GJØR DET!

Mitt første møte med Guatemala var i 1986. Fargerik folkekunst blomstrer der, så når jeg leste i norske aviser at demokrati var innført dro jeg dit. Like etter landegrensen i det såkalte demokratiet opplevde vi forferdelige ting. Det ble viktig for meg å synliggjøre det som foregikk, derfor meldte jeg meg inn i Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG).

Tekst: Kirsten Mellin-Olsen er billedkunstner. Hun startet kvinneutvalget i LAG og er en ildsjel for Guatemalas enker gjennom samarbeidet med Conavigua.

Menneskerettighetsforkjemperen Rigoberta Menchu ble invitert av LAG til Norge i 1988. Mens Rigoberta var i Norge fortalte hun om den nyoppstartede organisasjonen Conavigua og kampen for fred og rettferdighet for befolkningen i Guatemala, og sammen med FOKUS fikk vi i gang TV-aksjonen 89 “Kvinner i den tredje verden”. Det gode samspillet med Rigoberta var starten på samarbeidet mellom kvinnene i Guatemala og kvinneutvalget i LAG.

Conavigua stod frem som organisasjon 12. september 1988 som et resultat av krigen i landet, der nesten alle ofrene var urfolk. Så mange som 4000 enker stod fram som organisasjon og av disse kvinnene var det bare 50 som kunne lese og skrive. For første gang på 500 år hadde mayakvinner organisert seg og stilt krav, og nå trengte de støtte og hjelp til å synliggjøre situasjonen i Guatemala. Rigobertas arbeid for fred i Guatemala inspirerte arbeiderpartiets kvinner i Norge til å bli pådrivere for at Rigoberta skulle få Nobels Fredspris i 1992.

Til tv-aksjonen «Kvinner i den tredje verden» i 1989 kom Conaviguas koordinator Rosalina Tuyuc til Norge for å representere organisasjonen. Og Conavigua mottok den økonomiske støtten de trengte for å fortsette arbeidet sitt. Midlene fra TV-aksjonen ga organisasjonen et stort hus sentralt i hovedstaden i Guatemala. Huset var alltid fullt av aktiviteter og hadde mange ulike funksjoner, blant annet var huset et tilfluktssted for folk i fare. Vi i LAGs kvinneutvalg bodde der da vi besøkte dem. Det ble også et samlingssted for folkelig mobilisering for fred og rettferdighet. Etter hvert ble det erklært offisiell fred i Guatemala og fredsavtalen ble signert den 29. desember 1996. Den ble signert av 4 hvite menn fra hver side av konflikten, ingen av de var urfolk. Conaviguas rolle med å bygge opp freden nedenfra har vært svært viktig i Guatemala. Det er det boka “Esperanza y paz desde las mujeres” eller “Håp og fred” handler om.

Forutsetningen for reell fred er et juridisk system som fungerer. Dette er fortsatt en utfordring i Guatemala, men noen kamper har

blitt vunnet. Tidligere statsadvokat og leder for ICCPG, Claudia Paz y Paz fikk blant annet ned straffefriheten til bortimot 70%. Conavigua har også vært pådrivere for å rettslig domme krigsforbrytere, og ledsaget andre kvinner som har vært ofre for vold under krigen. Arbeidet Conavigua gjør er anerkjent og de blir ofte invitert som rådgivere i fredsprosesser i andre land.

Det er 32 år siden Rigoberta kom til Norge og fortalte om Conavigua. I samarbeid med organisasjonen har LAG hatt mange brigader og stått sammen med organisasjonen i flere protester i Guatemala. Det å følge våre venner på denne måten bidrar til en økt støtte og innsikt i deres kamp. Dessverre er det slik at de som protesterer får dødstrusler og mange

blir drept. Det hender at mørklagte biler står utenfor Conaviguahuset, noe som skaper angst og frykt.

Boken “Håp og Fred” har samlet sammen en serie med hovedsakelig bilder som forteller om urfolkskvinner opplevelser og Conaviguas arbeid for fred i Guatemala. Jeg har selv tatt mange av bildene i boken og anbefaler den på det sterkeste. Vi fikk 50 000 norske kroner fra Fritt Ord til å lage boken, og jeg mener den er svært viktig fordi den setter et søkelys på en historisk urett som i større grad bør synliggjøres. Conavigua har skrevet historien sin og fortsetter sitt arbeid for en fredsbygging nedenfra.

Flott jobba, Conavigua!

“Et av mine favorittbilder fra boken Håp og Fred”, sier forfatteren. Bildet henger på Conaviguas kontor. Foto: Kirsten Mellin-Olsen.

Fra Comalapa: Et gjensyn med en bror som forsvant og ble slengt i en massegrav. Nå er han identifisert og får sin personlige grav i Comalapa med familien til stede. Foto: Kirsten Mellin-Olsen.

Fra venstre: Rigoberta Menchú Tum, Kirsten Mellin-Olsen og Rosalina Tuyuc. Foto hentet fra boken “Håp og fred”.

Marlingruva – Miguel Ángel peker mot gruva som har en helt annen vegetasjon enn områdene rundt. Foto: Ragni Flagstad

REISEBREV FRA GUATEMALA; DER KAMPEN FORTSETTER.

Tekst: Ragnhild Holtan, høstbrigadist i Guatemala og Mexico 2019

Det nærmer seg slutten av høstbrigaden 2019, og vi har nettopp kommet hjem fra uteopphold. Vi sitter igjen med mange sterke inntrykk fra møtene med urfolksaktivister, urbane kunstnere og sterke kvinner, men vi skal på en siste reise til Marlingruva i San Marcos og vannkraftverket i Barillas. Vi kjører minibuss til San Marcos og besøker Marlingruva. Gruva var eid av canadiske Goldcorp. I dag er gruva stengt, men de lokale forteller at jobben fortsetter likevel. Miguel Ángel, en av urfolkslederne som har stått fremst i kampen mot gruva, viser oss gruva, deponiet og elva som ikke lenger kan brukes fordi den er så forurensa. Det virker fredelig, men mens vi står og ser mot gruva ser vi to

oransje arbeidshjelmer lenger ned i bakken. Det er tydelig at selskapet fortsatt er til stede. I det vi kjører ned til elva ser vi at en svart bil kjører bak oss. Den har fulgt etter oss hele veien, og følger oss helt til vi er ute av området. Tankene våre går til Miguel Ángel som i mange år har levd med drapstrusler mot seg på grunn av arbeidet han har gjort. Det norske pensjonsfondet investerte lenge i Goldcorp, men etter press fra Latin-Amerikagruppene og andre organisasjoner trakk de seg ut i 2011. Goldcorp er involvert i gruveprosjekter i hele Latin-Amerika, en skitten industri som ødelegger livsgrunnlaget til mennesker på hele kontinentet. Gruvearbeidet har tatt store landområder og bruker mye vann til

å skille ut gullet. Vannet blir så forurensa at det ikke kan brukes av lokalbefolkningen, og det har gjort mange ved Marlingruva syke. Etter rundturen ved Marlingruva går turen videre. Vi kjører via Huehuetenango nordvest i landet, og snirkler oss oppover fjellene, over 3000 meter over havet. Rundt oss ser vi gress og steinur, lave bartrær og noen kaktusplanter. Merinosauene beiter på slettene, og vi kjenner på roen av å være nær naturen. På vei nedover igjen passerer vi flere småbyer mens vi sitter rolige i setene for å ikke bli altfor bilsyke. En av disse små byene er Barillas.

I et kontor over en garasje i Barillas møter vi blant annet Arturo Pablo og Petrona Marta Pablo Francisco. De forteller hvordan livet deres ble forandra etter at Hidro Santa Cruz starta utbygginga av et vannkraftverk i området. Prosjektet ble stansa i 2012, men investorene har ikke tatt ansvar for å reparere skadene det førte med seg. Vi sitter i en sirkel på kontoret med tårer i øynene mens Marta forteller om da faren hennes ble skutt i 2012. Familien jobbet ekstra hardt for å ha nok å spise, og for å ha råd til å besøke han på sykehuset. Senere ble broren hennes Arturo politisk fange. I en familie der alle må bidra for å tjene til livets opphold, var dette en stor påkjenning. Hun gråter når hun forteller hvor vanskelig det har vært, og hvor hardt de har jobbet for å holde familien samla.

Vannkraftverket er det eneste prosjektet i Guatemala som var direkte finansiert av et norsk, statlig organ. Norfund lånte 32,5 million norske kroner til selskapet Hidro Santa Cruz til prosjektet. Norfund trakk seg ut i 2012 på grunn av lokale protester, demonstrasjoner og eskalerende vold i området. De har ikke tatt ansvar for å rydde opp i de negative

sosiale og miljøkonsekvensene. Vi drar til området vannkraftverket skulle være. Kameratene viser hvor de har tradisjonelle seremonier, hvor kameratene ble drept og hvor de har stått sammen i kampen mot vannkraftverket. Vi går til det som har blitt en fotballbane, omgitt av trær mens vi hører elva renne noen meter unna. Noen prater mer med Arturo, Marta og de andre, noen går ned til elva, mens andre ligger i gresset og bare lytter. Vi hører ingen motorlyder, bare elva som renner, vinden som suser og folka som prater rolig sammen. Hvem vil ikke leve sånn? Med natur og gode naboer rundt seg? Beboerne i Barillas ønsker rettferdighet, og en del av det å søke rettferdighet er å kreve at selskapet og investorene tar ansvar. Verdensbanken skulle publisere en rapport om håndteringen av prosjektet i februar, men fortsetter å utsette publiseringen. Norfund vil ikke uttale seg før rapporten har kommet. Både Marlingruva og vannkraftverksprosjektet i Barillas viser at kampene pågår lenge etter at prosjektene tilsynelatende stanses. Vestlige selskaper og organisasjoner setter i gang grønne prosjekter utenfor egne landegrenser, men tar ikke hensyn til lokalbefolkningen eller miljøet. Lokalbefolkningen sitter alene igjen med problemer som egentlig ikke er løst, mens investorer og selskaper trekker seg stille unna. I minibussen på vei tilbake til Guatemala by er det stille. Dette er et møte vi kommer til å tenke på mange ganger fremover, og huske at et eller annet sted i verden kjemper en søster eller bror for sine rettigheter, og selv om det kan føles umulig har man i både Barillas og Marlingruva vist at det hjelper å kjempe.

Barillas - Arturo Pablo viser en gravemaskin som står forlatt i området. Foto: Kristina Vatland

KVINNEKAMPEN

- GLOBAL OG MANGFOLDIG

A MI NO ME CUIDA
EL ESTADO, ME CUIDAN
MIS AMIGXS

T.h: "Det er ikke staten som tar vare på meg, det er vennene mine." Nede, t.v: "Alarm, alarm, alarm, kvinnene marsjerer for feminisme i Latin-Amerika!" Under, nede t.h: Patriarkatet vil at du og jeg skal kjempe mot hverandre. La oss ikke gi det den gleden. #JegTrorDeg

Illustrasjonene er laget av Paula Morales, ei skeiv, kvinnelig kunstner, fra Quetzaltenango, Guatemala. Illustrasjonene hennes handler om solidaritet, kvinnekamp og kroppspositivisme.

Kvinne i abortdemonstrasjon

I april 2017 ble "Loven om beskyttelsen av livet og familien" fremmet i Guatemala. Den vil kriminalisere all form for abort, også spontanabort, og likekjønnet ekteskap. I mai 2019 møtte flere hundre mennesker opp utenfor kongressbygningen i Guatemala by for å demonstrere mot loven. Foto: Nicolas Jara Marthinsen

Tekst: Brigada Digna Rabia, LAGs solidaritetsbrigade i Guatemala høsten 2019

Kvinnekampen er en global kamp som uttrykker seg ulikt forskjellige steder i verden, fordi den tar utgangspunkt i ulike kvinners livserfaringer og oppfatninger av kampen. Denne variasjonen er ikke et problem for den feministiske bevegelsen, men en rikdom.

Her ønsker vi å vise litt av mangfoldet i den globale kvinnekampen, med fokus på kvinner i kamp i Guatemala og Mexico. Kampen er så mye større enn oss selv, den kjenner ingen grenser. Her er noen kvinner som på sine språk og med sine metoder kjemper for det vi alle krever: frihet, likhet og rettferdighet.

I det patriarkalske kapitalistiske systemet har vi en felles fiende, en stor, mektig fiende som helst ser oss splitta, så den lettere kan herske over oss. I stedet for å la dette skje, og sjøl om vi kanskje aldri helt kan forstå hvordan ulike undertrykkende strukturer oppleves av andre med en annen hudfarge, en annen seksuell preferanse, fra en annen sosial klasse, eller fra en annen geografi, må vi hele tida lytte til hverandre. Gjør vi det, kan vi stå sterkere sammen.

Uten solidaritet i feminismen kommer vi ingen vei.

Sebastiana Aquino Mejía

Som urfolk og kvinne i Guatemala har Sebastiana Aquino Mejía møtt mye undertrykkelse og diskriminering. Hun har vært aktiv i kvinne- og urfolksorganisasjonen Conavigua siden oppstarten under borgerkrigen. Til tross for at Sebastiana verken kan lese eller skrive er hun en beinhard og skarp frivillig forsvarer for mayakvinner som trenger rettslig assistanse.

Foto: Ane Bermudez

Rosalina Tuyuc

Rosalina overlevde et blodig folkemord i regi av staten Guatemala under borgerkrigen som varte fra 1960 til 1996, hvor flere av hennes familiemedlemmer ble drept og bortført. Siden har hun kjempet for urfolks- og kvinners rettigheter, og for at staten skal stilles ansvarlig for folkemordet. I 1988 grunnla hun organisasjonen Conavigua for mayakvinner som ble enker under borgerkrigen.

Foto: Ane Bermudez

La Nacha

Ana Ignacia Rodriguez, «La Nacha», er en av de overlevende etter studentmassakren utført av den mexicanske staten i 1968. Siden har hun kjempet for å stille staten til ansvar og for å skape bevissthet rundt statlig vold og drap på aktivister.

Foto: Ane Bermudez

Vevekollektivet

I Santo Domingo Xenacoj, Guatemala, har kvinner organisert seg i et vevekollektiv under organisasjonen AFEDES (Asociación Femenina para el Desarrollo en Sacatepéquez). De kjemper for retten til å bevare sin egen kultur, identitet og vevetradisjoner, og for at deres kulturalrøtter ikke skal reduseres til ting som kan profitteres på av aktører utenfra, mens vevernes eget arbeid knapt verdsettes.

Foto: Ane Bermudez

Wendy

Wendy (til høyre i bildet) er regionskoordinator for småbondeorganisasjonen CUC (Comité de Unidad Campesina) i Huehuetenango. Hun er en av mange unge kvinner som spiller en viktig rolle i organisasjonen, også for å fremme kvinners rettigheter i et mannsdominert samfunn. Foto: Vilma Taubo

Zapatistkvinner i Morelia

I desember 2019 inviterte kvinnene fra urfolksbevegelsen zapatistene til sitt andre 'Internasjonale møte for kvinner som kjemper' i Chiapas, Sør-Mexico. 4-5000 kvinner var samlet for å dele erfaringer om volden som rammer og dreper kvinner over hele verden, hver dag, hvert sekund, og om strategier for å kjempe imot.

Foto: Ingrid Fadnes

Marsj mot vold mot kvinner i Guatemala by

Mellom-Amerika er den regionen i verden med flest kvinndrap. På den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner, 25. november, fylte kvinner fra by og land gatene i Guatemala by, og aksjonerte med sirkus, musikk og tagging, til tross for de væpnede politistyrkene til stede.

Foto: Taran Torvik

Illustrasjoner: Lars Christian Moen, høstbrigadist i Mexico og Guatemala 2019.
Dikt: Ragnhild Holtan, høstbrigadist i Mexico og Guatemala 2019.

TIL VI ALLE MÅTTE VÆRE FRIE

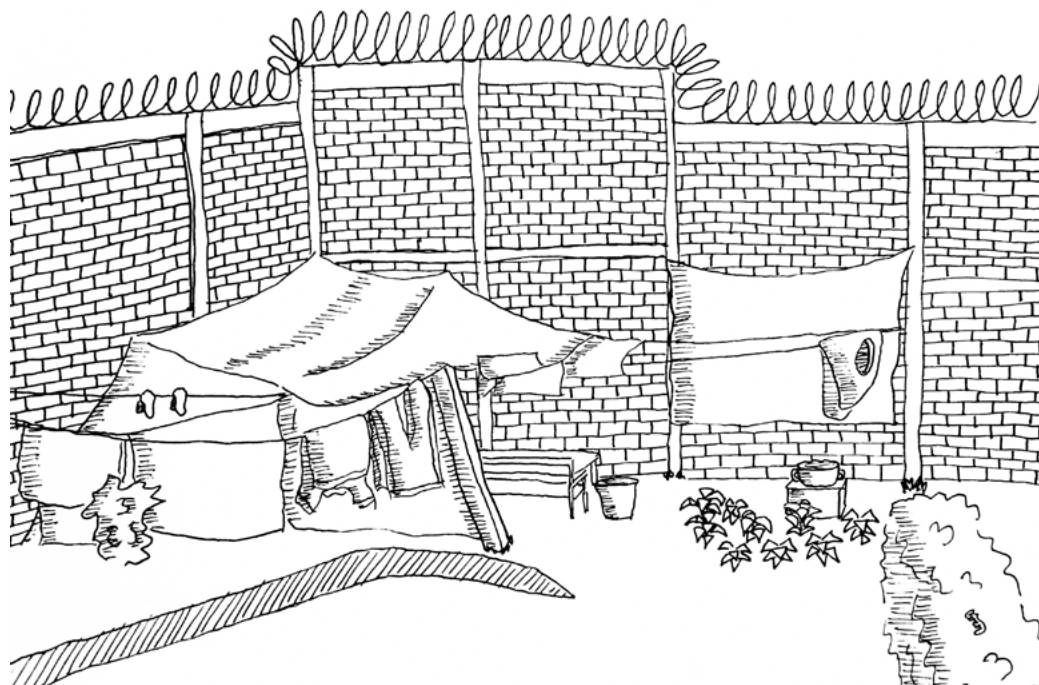
Han er unntaket, ikke regelen. Juan de la Cruz Ruiz satt nesten 13 år bak murene i Chiapas, Mexico som uskyldig dømt, før han etter å ha organisert seg med andre politiske fanger gjennom lange kamper endelig er fri. Dette er historien om Juan.

Tekst: Olav Torgersen, solidaritetsbrigadist høsten 2019

«Er det du som er Juan?», spurte et femten-talls politifolk ved døren til Juan den 28. februar 2007. Uten forklaring tok de han med til politistasjonen, hvor de torturerte ham i to dager og to netter for å presse han til å tilstå å ha drept noen han aldri engang har møtt. Etter en useriøs rettergang blir Juan sittende i nesten 13 år bak murene, før han får gjenvunnet sin frihet 9. desember 2019.

Myndighetene hadde aldri noe reelt grunnlag for å fengsle han, og rettergangen i saken var helt uten mål og mening. Juan kan på dette tidspunktet svært lite spansk. Hverken politiet eller påtalemyndighetene ser ut til å

bry seg noe om at Juan ikke forstår hva som skjer. Lovverket fastslår at alle tiltalte som ikke kan tilstrekkelig spansk har rett på en tolk i rettsprosessen, men Juan får kun en tzeltal-tolk, et annet språk enn Juans morsmål, mayaspråket tzotzil. Juan blir holdt fengslet i to år før de juridiske forberedelsene blir fullført, og han endelig blir dømt til elleve års soning. Attpåtil velger påtalemyndighetene å anke dommen hans uten hans samtykke, og han får økt straffen to ganger; først med 14 år, og så med fem år til. Totalt får han en dom på 30 år. 30 år for noe han ikke hadde gjort. Virkeligheten er blitt forvridd.

Leiren til La Voz de Indígenas en Resistencia i fengselsgården - tegning av Lars Christian Moen, solidaritetsbrigadist i Guatemala og Mexico 2019.

På besøk hos Juan og moren, Eva Maria Ruiz Perez. Solidaritetens øyeblikk. Foto: Olav W. Torgersen

Fengselet Juan sonet i heter CERESO 5, og ligger 20 minutter med kollektiv *camioneta* sydøst for byen San Cristóbal de las Casas i Chiapas. Høstbrigaden «Digna Rabia» reiser dit sent i september 2019 sammen med Juans mor og noen andre kamerater. Fengselet er bygd nedover i bakken, slik at cellene ikke får noe naturlig lystilførsel. Det er overfylt, og den overveldende majoriteten av de innsatte er mayaurfolk. Juan sonet i cellene under bakken frem til han begynte å organisere seg sammen med andre fengslede kamerater i 2018. I 2019 gjennomførte de en sultestreik som varte i over 130 dager. De kalte seg La Voz de Indígenas en Resistencia (Stemmen fra urfolk i motstand) og krevde rettferdighet. Etter mye press, og med hjelp fra kamerater på utsiden får de sove under en presenning på uteplassen i fengselet, noe som Juan forklarer at hjalp mye på psyken; de blinkende stjernene og syngende fuglene er tilbake igjen.

En viktig samarbeidspartner på utsiden er arbeidsgruppen No Estamos Todxs (Vi er ikke alle), som jobber med politiske fanger i Chiapas. De har vært bindeleddet mellom de organiserte fangene og solidaritetsbevegelsen fra sivilsamfunnet. Filosofien deres går ut på at alle fanger er politiske fanger; nemlig på grunn av det ikke-eksisterende fokuset på rehabilitering fra fengslenes side, og den fysiske og psykiske tortureringen av fangene.

Tidlig på nyåret møter noen av oss i brigaden han på nytt, denne gangen i familiens eget hjem. Juan, moren og hans to søstre møter oss med de varmeste smil og klemmer. Vi ønsker dem godt nyttår, og moren svarer: -Ja, det får vi virkelig håpe. For de siste årene har virkelig ikke vært gledelige-. En klump setter

seg i halsen idet vi innser at det er nå de tunge historiene kommer.

Juan snakker først om løslatelsesprosessen. Han ble først fortalt at han kom til å bli løslatt når han egentlig skulle sitte inne noen dager til, og på selve dagen ble løslatelsen mange timer "forsinket". Han beskriver det som psykisk tortur, likedan det han ble utsatt for i 2011, da han ble fortalt at han kom til å slippe ut i 2016, noe som viste seg å ikke stemme. Juan forteller imidlertid også hvordan livet strålte da han møtte familien og vennene sine på utsiden.

Juans søster tar ordet. Hun forteller om dødstrusler i etterkant av løslatelsen; og om at alle i familien av sikkerhetshensyn må melde fra til kameratene i No Estamos Todxs når de forlater huset. Hun forteller om hvordan familien hadde det under sultestreiken. Moren ble alvorlig deprimeret i disse dagene, og klarte knapt å få i seg en halv tortilla om dagen. Familien tok henne med til legen, hvor hun bare ble latterliggjort. I mangelen på annen hjelp, ble samholdet med venner og familie det som fikk dem gjennom dette.

Juan og familien ser opp på oss igjen og smiler. Vi svelger klumpen i halsen og smiler tilbake. Håpet vant denne gangen. Gjennom samhold og organisering ble seieren ikke bare deres, men alles. Møtet har gitt oss et sterkt håp, men også en påminnelse om at kampen ikke er over, for vi er ennå ikke fulltallige. Juan er dessverre bare unntaket, og urettferdigheten fortsetter. No estamos todxs.

¡Hasta que todxs seamos libres! – Til vi alle måtte være frie.

MEGAPROSJEKTER OG MILITARISERING I AMLOS TID: EN SKISSE AV MEXICOS DØDBRINGENDE KRIGSSKUEPlass

AMLOs selvutnevnte fjerde omveltning er ikke annet enn en ny form for patriarkalsk undertrykkelse og nyekstraktivistisk ressursran.

Tekst: Diana Itzú, Organisasjonen for kamp mot glemsel og undertrykkelse (ELCOR på spansk)

I august 2019 advarte analytiker og journalist Zósimo Camacho om det han kalte «den største militære utplasseringen i historien»¹. Denne militariseringen er konsentrert i områder der blant annet urfolksbevegelsen EZLN bygger opp autonome samfunn, eller rundt andre former for organisatorisk motstand som for eksempel i grender og landsbyer som tilhører den nasjonale urfolkskongressen (CNI). Det nye militærpolitiet, kalt nasjonalgarden (Guardia Nacional), opprettet av sittende president Andrés López Obrador (oftest kalt AMLO) er utplassert i delstatene der den autonome urfolksorganiseringen står sterkest, som Oaxaca og Chiapas, som samtidig er de delstatene som er minst berørt av narkovold og organisert kriminalitet.

I en annen artikkel publisert i latinta.com.ar² har jeg identifisert hvordan AMLOs selvutnevnte fjerde omveltning ikke er annet enn en ny form for patriarkalsk undertrykkelse og nyekstraktivistisk ressursran. Her brukte vi Karl Polanyis metafor om den ”sataniske mølle”: det brukes for å forklare hvordan «fremskrittets» maskineri ikke er annet enn en pågående krig mot territoriene og urfolks selvstyre. Den kriminelle politiske makten i Mexico er sammenvevd i både sin utforming og funksjon, og den sosio-territorielle undertrykkelsen av territorier sør-øst i Mexico skjer gjennom minst tre ambisiøse megaprojekter:

- Tren Maya (mayatoget) – et infrastruktur- og transportprosjekt som skal koble Chiapas sammen med Yucatán-halvøya. Togprosjektet vil på sin side bli knyttet til:

- Et massivt motorvei-prosjekt som kobler sammen byene Palenque, San Cristóbal og videre sør-østover
- Energi og infrastrukturprosjektene på Yucatánhalvøya og Istmo de Tehuantepec sør i Mexico

De store utviklingsprosjektene kan ikke ses uavhengig av regjeringas sosiale og assistansebaserte prosjekter, som for eksempel:

- *Sembrando Vida*: et statlig, produktivt skogplantingsprosjekt
- *Jóvenes construyendo el futuro*: et program som påstår å få arbeidsløse ungdom som ikke studerer ut i arbeidslivet

Organisasjonen for kamp mot glemsel og undertrykkelse (ELCOR på spansk) har fulgt med på den politiske undertrykkingen i Chiapas i 11 år. Vi ser i dag en ny form for militarisering rettet mot zapatist-territorier i motstand og opprør, og en ny måte både å utøve og å omtale megaprojektene og regjeringas sosiale programmer på.

De siste tre månedene har vi samlet inn informasjon og vitnesbyrd, og rekognosert de berørte områdene. Informasjonen lar oss skisse opp den politiske formen til det vi kaller «dødens krigsskueplass». For nettopp Chiapas er åstedet som tydeliggjør en militær kartografi over fremveksten av en ny form for vasallstat som angriper småbonde-urfolks livsform og verdenssyn.

Målet med megaprojektene er å oppnå mak-

«Målet med megaprojektene er å oppnå maksimal politisk kontroll over rurale områder.»

simal politisk kontroll over rurale områder. Fetisjeringen av penger lagt sammen med militær kontroll gjennom nasjonalgarden er mekanismene som brukes for å forvandle urfolksamfunn til tilfeldige klynger av mennesker: forbrukere av sin egen selv-ødeleggelse og fanget opp av Morenas³ klientelistiske politikk.

For å forstå det overnevnte må man huske at: 1) Chiapas befinner seg fortsatt i en (intensiv) utmattelseskrig som føres mot zapatistene, lokalsamfunn, folk og familier i EZLN. Denne har vedvart siden opprøret 1 januar 1994. Megaprojekter og sosiale programmer er et viktig virkemiddel i denne utmattelseskrigen.

2) Nasjonalgardens sammensetning og utplassering sammenfaller med referansepunktene til *Sembrando Vida*. Narko og organisert kriminalitet blir her et skalkeskjul; nasjonalgardens reelle formål er den pågående mot-opprørsstrategien mot zapatistene, som har vært gjeldende (om enn i bølger) helt siden 2000-tallet.

Fra krigsskueplassens egen logikk kan man

spørre seg: hvilken scene handler de ut fra? Hvem er de viktigste aktørene, og hvordan fremstilles de?

Under reiser til den offisielle kommunen Ocosingo har ELCOR samlet inn en rekke vitnesbyrd. Vi har observert militærets tilstedeværelse i jungelområdet som strekker seg fra Toniná, La Península, Monte Libanon, Taniperla, Jordan-elva, Pathuitz, La Sultana, Vicente Guerrero, San Quintín, Maravilla Tenejapa. Samtidig har vi registrert ca. 30 lokalsamfunn som er «tilgodesett» med *Sembrando Vida*. En person fortalte oss at «*Sembrando Vida* gjør ikke annet enn å dyrke død. Død over vårt tankesett og over våre kollektive beslutningsprosesser over vår jord: hvordan vi vil dyrke den og hvordan vi vil leve av henne. Det er ikke bra å be om tillatelse eller råd fra den dårlige regjeringen om hva vi kan eller ikke kan så».

I denne situasjonen observerer vi også hvordan den militære etterretningen fungerer når de innkaller, rekrutterer og ansetter unge mennesker fra de samme samfunnene. Gjennom ungdomsprogrammet *Jóvenes*

Andrés Manuel Lopez Obrador
forfremmer offiserer i den mexikanske
hæren 21.11.19

construyendo el futuro kan de bli informanter for nasjonalgarden, helt uten å vite det. Det er nasjonalgardens regionale kontrollsenter som brukes for å følge opp programmenes fremgang. I området som strekker seg fra Metzabok til Taniperla er det militærhovedkvarteret i Toniná som overser militærsonene 31 og 39, som rekrutterer ungdommene til programmet.

Spørsmålene og vitnesbyrdene fører oss til to hypoteser:

Den første hypotesen:

Bak den nye formen for undertrykkelse ligger en bruk og kast-pedagogikk.

- Jorda og måten man forholder seg til denne endrer seg brått. Man går fra en logikk der man sår det man bør, til det man blir fortalt at man må så.
- I rurale områder oppstår en ny måte å samhandle på. Fokuset blir rettet mot individet og forbruk. Relasjoner blir gitt pengeverdi og administrert via banktjenester, og bak Sembrando Vidas

oppnevnte bank – agrarbanken – står nasjonalgarden og passer på.

- De tradisjonelle landbrukssyklusene, som bygger på sameksistensen mellom fjellene og maisen eller kaffen, urtene og dyrene blir ødelagt. Småbønder omvendes til selvstendig næringsdrivende og produsenter. Når de ikke lenger dyrker mais til eget forbruk må de kjøpe importert mais eller andre prosesserte produkter for familiens overlevelse.
- Bruk og kast-relasjonen omfatter også mellom-amerikanske migranter. Med en gang de har måttet forlate sine territorier på grunn av enten forfølgelse eller økonomisk nød blir de tilgjengelig for selskaper som utnytter arbeidskraften deres i korte perioder. For ELCOR er det ingen tilfeldighet at kommunen Tapachula, som grenser til Guatemala, er et av stedene der nasjonalgarden og Sembrando Vida sameksisterer.

«*Sembrando Vida* sår død gjennom økonomisk maktutøvelse og remilitarisering. Det styrket den patriarkalske formen på flere måter: gjennom endring av arealbruk og undertrykkelse av befolkningen som en form for politisk kontroll.»

Den andre hypotesen:

Militariseringen og *Sembrando Vida* skjer i de samme territoriene, og med den særegenheten at prosjektene i hovedsak retter seg mot menn, både unge som voksne. Da blir kvinnene stående tilbake, utestengt fra og underlagt mennenes økonomiske kontroll i enda større grad. Det blir ikke nødvendig å inkludere kvinner når deres væren, gjøremål og kropp er kontrollert av menn.

Å usynliggjøre utnyttelsen og å opprettholde hierarkiene på denne måten er ikke tilfeldigheter, men heller et konkret resultat av den patriarkalske kapitalismens historiske øyeblikk.

På denne måten utelukker man også tradisjonelle livs- og samhandlingsformer. Med det mener vi den selvorganiserte politiske formen til lokalsamfunnene, gjennom blant annet allmøter. Disse blir ikke lenger nødvendige fordi avgjørelsen om hva de skal gjøre med jorda, hva de skal dyrke og dermed hvordan man forstår livets reproduksjon, blir redusert til en individuell skala og beslutninger tas i nye rom. Et eksempel på dette er biofabrikker og gartnerier der alle beslutninger blir tatt av teknikere som ikke kommer fra lokalsamfunnet.

Oppsummert

Krigsskueplassen i den pågående utmattelseskrigføringen har den «fjerde ødeleggelse» (for å ikke si den fjerde omveltning) som sin scene. Fra ELCOR sitt synspunkt er strategien å oppnå politisk kontroll over småbønder og urfolks livsverdener.

Sembrando Vida sår død gjennom økonomisk maktutøvelse og remilitarisering. Det styrket den patriarkalske formen på flere måter: gjennom endring av arealbruk og undertrykkelse av befolkningen som en form for politisk kontroll. Dette gjør at vi kan identifisere og avkle det underliggende formålet: å utrydde folket.

Den maskuliniserte oppbyggingen av *Sembrando Vida*, forbindelsen med nasjonalgarden og utspredelsen av flerfoldige ødeleggende megaprojekter medfører også individualisme og forbruk. Med prosjektene øker også alkoholismen blant unge og voksne menn. Det bidrar til økt kontroll over kvinner, omfang av kjønnsbasert og emosjonell vold mot kvinner, jenter og gutter, og økt konkurranse mellom voksne og unge menn. Undertrykkelsen av kvinner blir stadig mer usynliggjort. Ikke minst forårsaker det splittelser i lokalsamfunn og fellesskap, ved at noen går imot megaprojektene, og det skaper apati på grunn av samfunnets nye organisatoriske form. Samtidig blir alle kontrollert, på sin egen jord gjennom de nevnte programmene, megaprojektene og nasjonalgardens tilstedeværelse.

Krigens effekter er sammensatte, både håndgripelige som immaterielle, men målet er ett: kontroll over sinnet, hjertet og ordet for å endre / utslette småbondeurfolks vesen, tanke sett og væremåte.

AMLOs nasjonalgarde i operasjoner mot migranter ved Mexicos sørlige grense.

1 <https://www.contralinea.com.mx/archivo-revista/2019/08/16/oficial-militarizacion-de-chiapas-oaxaca-guerrero-y-peninsula-de-yucatan/>
2 <https://latinta.com.ar/2019/08/el-neoextractivismo-de-la-cuarta-transformacion-en-mexico/>
3 Morena er AMLOs politiske parti

FRIHANDEL UTEN FOTFESTE

Norge er i ferd med å inngå en udemokratisk, usosial og miljøfiendtlig frihandelsavtale med den latin-amerikanske handelsblokken Mercosur. Frihandelsprosjektet bygger ned selvforsyningsgraden på begge sider av avtalen. Det er alvorlig for bønder i Norge og Brasil – spesielt i krisetider!

Tekst: Åsa Paaske Gulbrandsen, daglig leder Latin-Amerikagruppene i Norge

Lukkede dører

I august 2019 ble det lekket at Norge gjennom EFTA-samarbeidet (Island, Sveits, Liechtenstein og Norge) hadde fremforhandlet et utkast til en frihandelsavtale med MERCOSUR-landene Argentina, Brasil, Uruguay og Paraguay. Forhandlingene har skjedd bak lukkede dører og uten innspill og innsyn fra urfolk, bønder og sivilsamfunn.

Avtaleutkastet har blitt forhandlet og signert uten demokratisk prosess og innsyn. Sivilsamfunn, miljø- og bondeorganisasjoner på begge sider av avtalen har uttalt seg kritiske, men opplever å ikke bli hørt. Mangel på innsyn er et alvorlig demokratisk problem som i dette tilfellet vil kunne ha enorme konsekvenser for miljø, sivilsamfunn og matsuverenitet på begge sider av avtalen.

Falskt håp om bærekraft

Det største Mercosur-landet er Brasil. Landets nyslåtte president Jair Bolsonaro har på et drøyt år nedlagt miljøinstitutter og åpnet for ytterligere kommersialisering av Amazonas, gjennom industri og mineralutvinning i stor skala. Som et resultat av dette har avskogingen på brasiliansk side av Amazonas skutt fart. Fra regjeringsinnsettelse i januar til juli 2019 ble regnskogen i Brasil redusert med så mye som 3,444.6841 kvadratkilometer.

En ny frihandelsavtale vil legge til rette for økt avskoging og industrialisering av jordbruket i Brasil. Angående spørsmål om miljødeleggelser i Amazonas som følge av avtalen, kunne daværende næringsminister Røe Isaksen i september 2019 betrygge Stortinget om at føre-var-prinsippet er ivarettatt og at avtalen har retningslinjer for bærekraft som

hindrer avskoging. Avtalen har faktisk et helt kapittel med retningslinjer om bærekraft og med referanser til Paris-avtalen. Dette kapitlet løftes fram som svaret på alle utfordringer som måtte komme i møte med en president som er klimafornekter, vil trekke Brasil ut av Paris-avtalen og som overkjører urfolks rettigheter. Problemet er at dette kapitlet, som eneste kapittel, etter all sannsynlighet ikke er bindende for partene i avtalen.

Efta-avtalen følger de store linjene i storesøsteren EUs avtale med Mercosur, der bærekraftkapitlet er det eneste avtalekapitlet som ikke er bindende. Dette er bakgrunnen for at både sivilsamfunn og miljøvernministere er kritiske til å inngå avtale med Mercosur, og signalisert at de ikke vil ratifisere avtalen før Brasils president viser vilje til endring i sin miljøfiendtlige politikk. Å stole blindt på et retningslinjer om bærekraft som ikke er bindende, i møte med en avtalemotpart som ikke tror på klimaendringer og menneskerettigheter, er et dyrt og naivt eksperiment uten fotfeste i virkeligheten.

Soyaavtale

Mercosur-avtalen åpner for økt tollreduisert import av storfekjøtt og soya til Norge. LAG har lenge engasjert seg i problematikken knyttet til norsk soyaimport til Norge, spesielt fra Mercosurlandet Brasil. Produksjon av soya og storfe er av de viktigste årsakene til avskoging av Amazonas, og okkuperer i dag mer enn 60% av de avskogede områdene. Produksjonen legger press på mennesker og miljø i Brasil. Norsk import av soya bidrar til en raskt voksende global etterspørsel etter denne råvaren, som produseres i enorme monokulturer og

okkuperer landarealer som kunne vært brukt til å fø lokalbefolkning. På et stortingsseminar om Mercosur i oktober 2019, uttalte Luana de Oliveira Chaves, brigadist- og representant fra De jordløses bevegelse i Brasil (MST), at industriproduksjon av soya og storfe presser småbønder og urfolk ut av sine områder i Brasil. Det er konsekvensene av handelsavtaler som dette Oliveiras organisasjon er tvunget til å kjempe imot.

Et samlet norsk landbruk har et uttrykt ønske om redusert import av brasiliansk soya, dels på grunn av miljøhensyn og dels med hensyn til økt egen selvforsyningsgrad. Norsk Bonde- og småbrukarlaget og Bondelaget har uttalt seg kritiske til Mercosur-avtalen, med bakgrunn i at det norske markedet ikke trenger å importere mer storfe, og fordi vi har et mål om å redusere andelen soya som protein i kraftfôr. Likevel har Solberg-regjeringen forhandlet fram denne avtalen uten fotfeste i hverken norske eller latinamerikanske bonders behov og virkelighet.

Ned på jorda

Avtaleutkastet må ratifiseres i Stortinget før

endelig avtaleinngåelse. Det er fortsatt mulig å stoppe det. I august 2019 tok Latin-Amerikagruppene i Norge initiativ til å samle representanter fra bonde- og sivilsamfunnsorganisasjoner i Norge og i Mercosur-landene til et felles opprop mot den nye frihandelsavtalen. Sammen krevde vi at avtalen ikke kan ratifiseres før det er gjort konsekvensutredning, sivilsamfunn og lokalbefolkning på begge sider av avtalen er konsultert og har fått anledning til å komme med høringsinnspill. I tillegg krever vi et troverdig system for å stoppe ulovlig avskoging i Brasil.

Handelsavtalen mellom Efta og Mercosur representerer en økonomisk politikk som fremforhandles bak lukkede dører og som ødelegger for matsuverenitet, miljø, urfolk og bønder på begge sider av avtalen. Det kan vi ikke godta!

Avtalen mangler fotfeste i realiteten. Stortingets representanter må stikke fingeren i jorda og forstå alvoret over hva de stemmer over, når avtalen tas opp til behandling senere i år.

GATEKUNST

- ET VIKTIG POLITISK UTTRYKK I GUATEMALA

Tekst: Kristina Vatland var brigadist i Mexico og Guatemala høsten 2019. Vi i Brigada Digna Rabia bruker nå gatekunst/graffiti som en del av vårt informasjonsarbeid.

Den kvinnelige aktivisten under artistnavnet Ariz arrangerte en graffiti-workshop for oss i høstbrigaden i Guatemala i 2019. Stensiler ble kuttet, plakater sprayet og tidlig en morgen dro vi ut for å lime dem opp i Guatemalas gater. Metoden empapelear går ut på å lime opp plakater som nesten smelter inn i muren, og er mye brukt i den Guatemalanske hovedstaden. På mange vegger i sentrum henger plakater som avbilder ansiktene til de mange ofrene av tvungen forsvinning under borgerkrigen, "los desaparecidos", og minner byen og dens besøkende om denne mørke perioden.

Etter fire tiår med krig ble fredsavtalen underskrevet i 1996. Under krigsperioden ble tvungen forsvinning brukt som et våpen av

den guatemalanske hæren. Mennesker ble kidnappet og begravet på hemmelige steder. De etterlatte leter fortsatt etter spor av sine familiemedlemmer, venner og bekjente.

Utallige plakater med portretter av ansiktene og navnene til de «forvunnete» blir lagd for å minne om alle menneskene som ikke skal glemmes og handlingene som ikke skal unnskyldes. Det er gruppen H.I.J.O.S som går ut i gatene og viser at det fortsatt er ansvar som ikke har blitt tatt, skyldige som ikke har blitt straffet og en stat som ikke har ryddet opp. Plakatene snakker til forbryterne gjennom overskriftene; «hvor er de?».

Foto: Ragni Flagstad

Under den internasjonale marsjen mot vold mot kvinner på høsten i 2019, ble graffitikunst og plakater brukt for å fremme viktige budskap. Foran kongressen stod kvinner i protest med plakater hvor det var tagget «Estado feminicida!», som betyr «kvinneedpende stat».

Jeg mener at denne form for aktivisme som er uttrykt gjennom gatekunst er en måte å nå ut til store mengder, også de som i utgangspunktet ikke hadde lyst til å høre. I hjertet av Guatemala by, der plakatene ikke er til å unngå, får turister lære om den grusomme historien til landet om de vil eller ikke. Det er en måte å kreve plass i et offentlig rom hvor man kanskje ikke har noe annen mulighet for å bli hørt. Gatekunsten gir aktivister en mulighet til å uttrykke seg uten å måtte eksponere seg selv.

Foto: Ane Bermudez

Foto: Ane Bermudez

Foto: Siri Wolland.

BUENOS AIRES MED SINE MANGE UTTRYKK

Buenos Aires har fått et verdenskjent rykte for sin gatekunst. Fra og med 1950-1960 tallet har kunsten fungert som et viktig talerør for folket, og viser til landets særegne historie og kampsaker.

Tekst og foto: Lilli Mathilde Sofie Wolland Blomberg, bachelorgrad i politikk og internasjonale relasjoner, og skal ta en mastergrad i sikkerhetspolitikk på Edinburgh universitet til høsten. Våren 2019 bodde og studerte hun i Buenos Aires noe som førte til en interesse for argentinsk gatekunst.

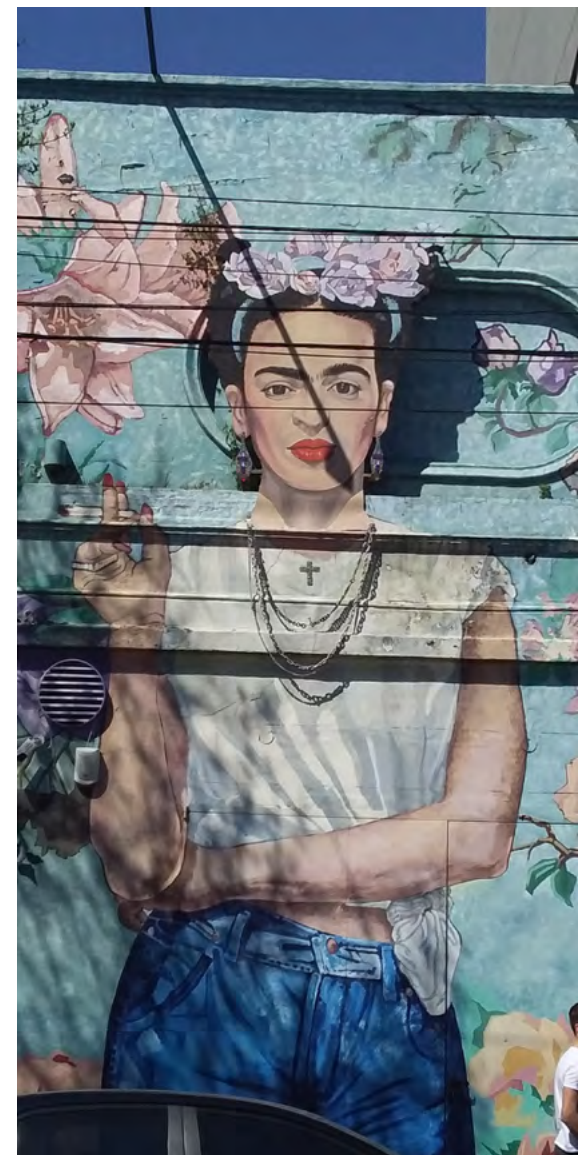
Gatekunsten i Argentina, spesielt i Buenos Aires, er særegen basert på rollen den spiller i samfunnet. Fordi gatekunsten blir ikke sett på som en form for vandalisme, men snarere omfavnet som en viktig del av den argentin-

ske kultur. Gatekunstnere trenger ofte ikke å gjøre mer enn å spørre om tillatelse fra eieren av bygningen for å designe veggene, det er også tilfeller hvor gatekunstnere blir leid inn for å male.

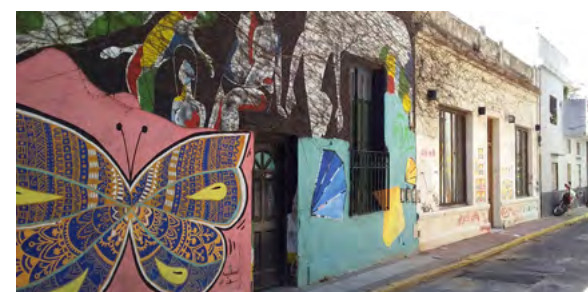
Gatekunsten i Buenos Aires viser til en lang historie med økonomisk, politisk og sosial ustabilitet noe som fortsatt er en virkelighet i dag. Derfor gir det kanskje mening at den turbulente historien til landet har ført med seg en sterkt trang til et politisk samt kulturelt uttrykk. Under diktaturet fra 1976-1983 stod veggene umalte og hvite da folket ble tvunget til stillhet. Men etter den økonomiske krisen i 2001 har gatekunsten eksplodert i hovedstaden hvor dagens gatekunst tar opp politiske budskap like mye som humoristiske -og fargerike motiver.

La Boca er en bydel med et spennende kunstuttrykk. I 1860 og 1930 mottok Argentina 6 millioner høyt ønskede immigranter fra Italia og Spania da det var et trang for flere flinke bønder. Men den åpenheten for immigranter tok raskt slutt da flere immigranter prøvde lykken i Argentina hvorav mange av dem var løsarbeidere og ufaglærte. Disse «uønskede» innvandrerne bosatte seg i arbeiderklassestrøket La Boca som skilte seg ut på grunn av de mange fargerike husene. La Boca er fortsatt et område med mye arbeidsløshet og kriminalitet men tiltrekker seg turister fra hele verden på grunn av områdets særegne kunstuttrykk.

I en gate i Palermo er det en enorm vegg som avbilder den verdenskjente kunstneren Frida Kahlo. Dette er min personlige favoritt. Kunstnerne av verket er Julián Campos Segovia, Jean Paul Jesses og Juan Carlos Campos og de brukte tre uker på å fullføre det kjente graffiti-verket som har stått der siden 2015.

Alle foto s.43: Lilli Mathilde Sofie Wolland Blomberg

PERONISME LEVER I BESTE VELGÅENDE

Peronisme er en politisk ideologi med opprinnelse fra 1930-1943 tallet i Argentina, og man skulle tro at ideologien ville svinne hen med døden av grunnleggeren Juan Domingo Perón i 1974. Slik ble det ikke. I dagens Argentina spiller fortsatt de tre grunnleggende prinsippene til peronisme en viktig rolle i landets politikk; økonomisk selvstendighet, politisk suverenitet og sosial rettferdighet.

Tekst: Lilli Mathilde Sofie Wolland Blomberg, bachelorgrad i politikk og internasjonale relasjoner, og skal ta en master grad i sikkerhetspolitikk på Edinburgh universitet til høsten. Våren 2019 bodde og studerte hun argentinsk historie i Buenos Aires på Universidad Nacional de San Martín (UNSAM).

FAKTA: Juan Domingo Perón var president i Argentina i tre perioder; 1946-1951, 1952-1955 og 1973-1974. De to første periodene var de viktigste for utformingen av ideologien.

Peronisme har støtte langsmed hele den politiske skalaen noe som gjør ideologien svært interessant. De grunnleggende politiske verdiene er å styrke staten, promotere nasjonale industrier samt arbeidslover -og forhold, distribuere rikdom, føre en selvstendig og, internasjonal politikk mot Vesten (spesielt USA og Europa), og styrke solidariteten mellom Latin-Amerikanske land. Disse verdiene ble satt i praksis under Perón sin første presidentperiode i 1946 og formet hans populistiske program som han kalte *justicialismo*. Med litt hjelp fra professor og historiker fra Universidad Nacional de San Martín (UNSAM) Juan Francisco Martinez Peria, skal jeg vise til tre viktige politikere; Christina Kirchner, Néstor Kirchner og Alberto Fernandez for å argumentere for at peronisme lever i beste velgående i dagens Argentina.

Christina Kirchner er nåværende vise-president og tidligere president i Argentina fra 2007 til 2015. Hun kan defineres som en sentrum-venstre peronist og medlem av Partido Justicialista (PJ) som er et peronistisk politisk parti. Da Kirchner var president promoterte hun en sterk statlig innblanding i økonomien hvor hun blant annet nasjonaliserte olje-, fly- og togindustrien. Hennes ønske om å styrke Argentinas industri -og produksjon skapte til tider mye oppstyr, spesielt da hun renasjonaliserte oljeselskapet YPF og flyselskapet Aerolineas Argentinas. En sterk statlig kontroll

er en peronistisk verdi. Perón sin regjering nasjonaliserte blant annet jernbanen i 1948. Det var en radikal avgjørelse ettersom jernbanesystemet i Argentina historisk har vært eid av Vesten. Denne avgjørelsen påvirket det økonomiske og kulturelle forholdet mellom Argentina og Vesten.

Kirchner har vært viktig for videreføringen av peronisme i Argentina. Néstor Kirchner var president fra 2003 til 2007 og ledet landet før konen Christina ble valgt. Han kan defineres som sentrum-venstre eller en progressiv peronist, og mindre radikal enn Christina. Både Néstor og Christina førte en politikk som styrket solidariteten mellom Latin-Amerikanske land og reduserte avhengigheten til USA. Dette førte til et økt samspill med andre venstreorienterte regjeringer i land som Bolivia og Ecuador. Christina var også god venn med flere venstreorienterte politikere som Hugo Chávez tidligere president i Venezuela, og Lula Da Silva tidligere president i Brasil. Et annet likhetstrekk er den populære meningen om at Christina Kirchner er den moderne Eva Perón. Eva Perón var konen til Juan Perón og en sentral politisk spiller i utformingen av peronisme. De deler egenskaper som å være sterke kvinnelige ledere, ha en omfangsrik feministisk agenda og være kontroversielle figurer. Politikken som ble ført av paret Kirchner har ikke bare videreført men fornyet peronisme.

Foto, ovenfra og ned:
Juan Perón: Archivo histórico de la provincia de Buenos Aires
Cristina Fernández de Kirchner på Facebook
Néstor: fra Wikipedia, av Presidencia de la Nación Argentina
Alberto: Alberto Fernandez på Facebook.

Den nyvalgte presidenten Alberto Fernandez er den mest sentrums-plasserte peronisten av de nevnte. Til tross for at det er tidlig i hans presidentkarriere har han fått til mye allerede. Fernandez har blant annet reetablert helsedepartementet og arbeidsdepartementet som ble redusert av tidligere president Mauricio Macri. Han har et godt forhold til de store fagforeningene, er kritisk til Donald Trump, imot kuppet i Bolivia og står for en menneskerettighetsagenda. I likhet med Christina Kirchner, promoterer Fernandez en sterk feministisk agenda. To viktige bidrag er hans mål om å legalisere abort i landet og grunnleggelsen av det første departement for kvinner, mangfold og likestilling i landet, også kalt *Ministerio de la Mujer, la Diversidad y la Igualdad*. Peronister er svært fornøyde med den nyvalgte presidenten da Fernandez representerer en seier mot de nyliberale maktene og et håp for en ny og bedre tid for Argentina.

Peronisme har vist seg å være en tilpasningsdyktig ideologi som fortsatt appellerer til det argentinske folk. Det er ganske imponerende ettersom ideologien hadde sin storhetstid i Perón sin levetid, men på grunn av politikere som Christina Kirchner, Néstor Kirchner og Alberto Fernandez er den peronistiske politikken videreført. Det er spesielt interessant å se økningen av unge argentinere som identifiserer seg som peronister i dag noe som kanskje er den største indikasjonen om at peronisme lever i beste velgående.

VISSTE DU AT:

LAG Norge har samarbeidsorganisasjoner i hele Latin-Amerika.

På den måten sikrer vi at LAG er oppdatert om sakene som er viktige for grasrota og sivilsamfunnet i regionen. Vi oversetter og publiserer uttalelser fra samarbeidsorganisasjonene, og forfatter brev med krav til eksempelvis Utenriksdepartementet.

LAG Norge følger nøye med på politiske prosesser i Norge.

I 2019 har vi deltatt i flere høringer i Stortingets komiteer, og gitt kritiske innspill til statsbudsjett, Statens pensjonsfond Utland, Etikkrådet, Nordfund, og om frihandelsavtalen med Mercosur. Dette arbeidet fortsetter i 2020.

LAG Norge samarbeider med stortingsrepresentanter om spørsmål i spørretimen.

Latin-Amerikagruppene i Norge har kontakt med våre folkevalgte i sakene som er viktige for oss. I 2019 samarbeidet vi med stortingsrepresentanter fra SV om spørsmål som ble stilt til næringsministeren og til miljøministeren i Stortingets spørretime.

LAG Norge er aktivt medlem av viktige politiske nettverk.

LAG er en viktig brikke i flere nettverksorganisasjoner både nasjonalt og internasjonalt. Eksempler på disse er: Colombiaforum, Mellom-Amerikaforum, Asamblea de los Pueblos, Handelskampanjen, Alliansen for en ny landbrukspolitikk, Alliansen for en ny økonomisk politikk og Forum for utvikling og miljø. Som medlem i LAG er du med i disse nettverkene, som jobber samlet for saker LAG er engasjert i. Vi drar stor nytte av felleskapet og arbeidet som skjer der.

LAG Norge har flere tematiske utvalg og grupper som du kan engasjere deg i.

I tillegg til lokallagene i Tromsø, Bodø, Trondheim, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Oslo og Ås, har vi flere utvalg og arbeidsgrupper: Kvinneutvalget, Skoleringsutvalget, Investerings- og utvinningsutvalget. Ta kontakt med info@lagnorge.no dersom du er nysgjerrig og vil bidra aktivt i disse utvalgene!

LAG Norge publiserer redaksjonelle saker og oppdaterer landsider på lagnorge.no.

Vi følger nøye med på den politiske og demokratiske utviklingen i regionen, og har tett kontakt med våre samarbeidspartnere i Latin-Amerika som gir oss verdifull informasjon. Sekretariat og medlemmer skriver og oversetter redaksjonelle saker og uttalelser til nettsidene. I tillegg kan du lese utfyllende informasjon om hvert land under fanen landsider. Har du lyst til å bidra på nettsider eller med oppdatering av landsider? Ta kontakt med info@lagnorge.no

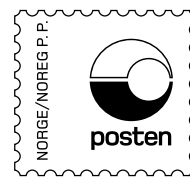
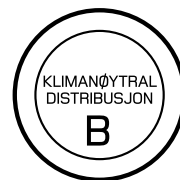
LAG Norge og lokallagene er med som arrangerer av Globaliseringskonferansen 4.-6. september.

Globaliseringskonferansen avholdes 4.-6. september, og LAG bidrar med møter og innledere om blant annet kvinnekamp og territoriell kamp i Latin-Amerika. Samme uke arrangerer vi **Latin-Amerikauka i lokallagene 6.-13. september**. Følg med i ditt lokallag, på nettsider og sosiale medier for spennende arrangement denne uka!

**DU KAN MELDE DEG INN ELLER VERVE EN VENN
VED Å BRUKE VIPPS: #14504 ELLER GÅ INN PÅ
NETTSIDEN VÅR: lagnorge.no**

VINN
GAVEKORT!

VÅRENS VERVEKAMPANJE!

VERV 2 VENNER - VINN GAVEKORT HOS FORLAGET MANIFEST

VERV 5 VENNER - VINN LØRDAGSABONNEMENT HOS KLASSEKAMPEN

Som medlem i LAG-Norge bidrar du til en av Norges eldste solidaritetsorganisasjoner. Gjennom aktivisme, solidaritetsbrigader, informasjonsarbeid og lobbyarbeid støtter vi sosiale bevegelser som forsvarer kvinneverettigheter til selvbestemt abort i Argentina, som kjemper for reelle demokratiske endringer i Colombia, som fortsetter sin kamp for sannhet og rettferdighet i Guatemala, som mobiliserer seg for å gi jord til de jordløse bønder i Brasil, som beskytter urfolks identitet og verdensbilde i Bolivia. Folk som rett og slett jobber for en bedre fremtid fra México til La Patagonia.

VERV EN VENN VED Å BRUKE
VIPPS #14504 ELLER PÅ NETTSIDEN VÅR

